

ISSN 2657-9782

Dialogi *Biblioteczne*

CZASOPISMO ELEKTRONICZNE

2023, nr 2(32)

W NUMERZE:

„Zmysłoczułe szkoty”

Sleeveface – promocja czytelnictwa w sieci

Hłasko, Gombrowicz, Szymborska

Rok Nauki w Województwie Śląskim

Pomysły na zajęcia biblioteczne

„Matylda” Roalda Dahla

Wspomnienie o Joli

ADRES REDAKCJI:

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Józefa Lompy

ul. Ks. kard. S. Wyszyńskiego 7

40-132 Katowice

tel. 32 258-38-38

e-mail: **dialogi.biblioteczne@pbw.katowice.pl**

Internet: **<https://pbw.katowice.pl/>**

Wydawca: Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka
im. Józefa Lompy w Katowicach

Zespół redakcyjny: dr Anna Marcol – redaktor naczelny;
mgr Barbara Michałek – korekta

SPIS TREŚCI

OD REDAKCJI	4
Katarzyna Paliga, Iwona Pietrzak-Płachta “ZMYSŁOCZUŁE SZKOŁY”, CZYLI BIBLIOTEKI W TROSCE O DOBROSTAN UCZNIÓW	5
Anna Marcol SLEEVEFACE – PROSTY SPOSÓB NA PROMOCJĘ CZYTELNICTWA.....	10
Barbara Michałek OUTSIDER, KABOTYN, POZER? ŻYCIE, TWÓRCZOŚĆ I LEGENDA MARKA HŁASKI	13
Agnieszka Kubacka ROK 2023 – ROKIEM NAUKI W WOJEWÓDZTWIE ŚLĄSKIM. SCENARIUSZ ZAJĘĆ DLA UCZNIÓW KLAS VII-VIII SZKOŁY PODSTAWOWEJ	19
Katarzyna Herich O TYM, “DLACZEGO LUDZKI MÓZG JEST LEPSZY OD KAWAŁKA METALU”, CZYLI “MATYLDA” ROALDA DAHLA. SCENARIUSZ LEKCJI DLA KLASY V SZKOŁY PODSTAWOWEJ.....	28
Elżbieta Trojan WITOLD GOMBROWICZ (1904-1969). ZESTAWIENIE BIBLIOGRAFICZNE W WYBORZE.....	34
Anna Marcol WEBowaDBP – PLATFORMA INSPIRACJI	37
Barbara Michałek WISŁAWA SZYMBORSKA – PATRONKA ROKU 2023. SPRAWOZDANIE Z WOJEWÓDZKIEGO KONKURSU RECYTATORSKIEGO	39
Katarzyna Herich WSPOMNIENIE O JOLI	42

OD REDAKCJI

Kończy się kolejny rok, czas, który można przełożyć na liczbę wypożyczonych książek, udzielonych informacji, przeprowadzonych zajęć edukacyjnych, zrealizowanych szkoleń i warsztatów – w zależności od typu księżnicy, w którym pracujemy.

W ciągu ostatnich dwunastu miesięcy biblioteki tradycyjnie popularyzowały czytelnictwo, patronów roku 2023 oraz ważne rocznice i obchody regionalne. Wybrane materiały, nawiązujące do wspomnianych wydarzeń, publikujemy na łamach naszego półrocznika, pamiętając jednocześnie o osobach, które będziemy wspominać już niebawem (Marek Hłasko, Witold Gombrowicz).

Zachęcamy do włączenia się w projekt „Zmysłoczułe szkoły”, zaangażowania dzieci i młodzieży w promocję książek w formie sleeveface, skorzystania z zaproponowanych scenariuszy oraz zaglądania do zasobów WEBowejDBP.

Życzymy miłej lektury, dziękujemy za przekazane teksty oraz zachęcamy do współpracy w roku 2024! Niech przyniesie Wam pomyślność oraz zadowolenie z pracy zawodowej.

Archiwum czasopisma i wskazówki dla autorów znajdują się w zakładce “Dialogi Biblioteczne” na stronie internetowej naszej placówki.

Redakcja „Dialogów Bibliotecznych”

Z PRAKTYKI NAUCZYCIELA BIBLIOTEKARZA

KATARZYNA PALIGA

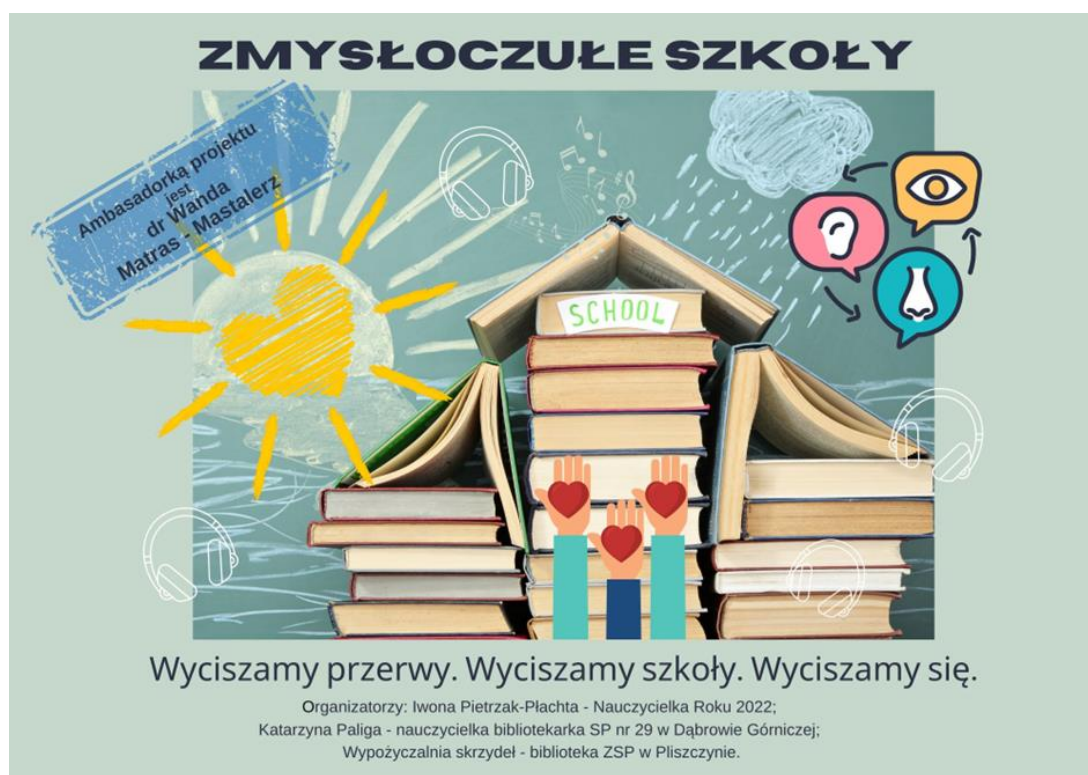
Biblioteka Szkoły Podstawowej nr 29 z Oddziałami Sportowymi
im. Alfreda Szklarskiego w Dąbrowie Górniczej

IWONA PIETRZAK-PŁACHTA

Wypożyczalnia Skrzydeł – Biblioteka Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Pliszynie

“ZMYSŁOCZUŁE SZKOŁY”, CZYLI BIBLIOTEKI W TROSCE O DOBROSTAN UCZNIÓW

Projekt „Zmysłoczułe szkoły” ma na celu stworzenie takiej przestrzeni szkolnej (i nie tylko), w której nasze zmysły będą mogły odpocząć. Uwaga na drugiego człowieka jest elementem pracy każdego pedagoga. Niezwykle dobrze funkcjonują takie miejsca w przestrzeni bibliotek szkolnych. Czasem wystarczą drobne zmiany, aby móc rozpocząć przełom. Najczęściej początkiem bywa wola i chęć mieszkająca w nas samych. Przestrzenią zmysłoczułą nie musi być tylko biblioteka. Może być nią również inne miejsce – korytarz, szkolny zakamarek lub świetlica szkolna.

Z myślą o takim zaopiekowaniu i zadbaniu o naszych uczniów powstał projekt „Zmysłoczułe szkoły”, którego celem jest tworzenie miejsc dbania o dobrostan. Projekt można realizować na wiele sposobów, zależnie od możliwości danej placówki. Mogą to być małe przestrzenie zagospodarowane na korytarzach szkolnych, które wyposażymy w miękkie pufy, kolorowe poduchy, dyfuzor zapachowy. Może to być przerwa zmysłoczuła w szkolnej bibliotece, gdzie w stworzonej zaciemnionej przestrzeni będziemy obserwować gwiazdne niebo wyświetlane za pomocą projektora. Być może będą to przerwy muzyki relaksacyjnej, bądź po prostu przerwy ciszy. Wszystkie działania na miarę potrzeb i naszych możliwości.

Organizatorkami projektu są: Nauczycielka Roku 2022 – Iwona Pietrzak-Płachta z Wypożyczalni Skrzydeł – Biblioteki Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Pliszczynie oraz Katarzyna Paliga – bibliotekarka ze Szkoły Podstawowej nr 29 z Oddziałami Sportowymi im. A. Szklarskiego w Dąbrowie Górniczej. Z kolei jego ambasadorką została dr Wanda Matras-Mastalerz.

ZMYSŁOCZUŁE SZKOŁY
Wyciszamy przerwy. Wyciszamy szkoły. Wyciszamy się.

„Gdybym miała czarodziejską różdżkę wyczarowałabym szczęśliwe szkoły”. Niech jedną z dróg do uczniowskiego dobrostanu staną się zmysłoczułe przerwy, zmysłoczułe miejsca, zmysłoczułi my.

Autorka projektu
Iwona Pietrzak-Płachta

ZMYSŁOCZUŁE SZKOŁY
Wyciszamy przerwy. Wyciszamy szkoły. Wyciszamy się.

A gdyby tak szkoły mogły być miejscem, w którym jest czas na dobrostan? Bycie uważnym na drugiego człowieka tu i teraz. Zmysłoczułe miejsca są w każdym z nas.

Inicjatorka projektu
Katarzyna Paliga

Projekt skierowany jest do przedszkoli, szkół podstawowych i ponadpodstawowych (polskich, polonijnych i międzynarodowych) oraz instytucji pracujących z dziećmi i młodzieżą. Celami przedsięwzięcia są: dbanie o dziecięcy dobrostan w szkołach i instytucjach pracujących z dziećmi i młodzieżą; tworzenie miejsc sprzyjających wyciszeniu emocji i minimalizacji bodźców stymulujących; tworzenie atmosfery sprzyjającej rozwijaniu kompetencji społecznych i budowaniu relacji interpersonalnych; uwrażliwienie dzieci na funkcjonowanie i rolę zmysłów; promowanie inspirujących rozwiązań edukacyjnych.

Premiera projektu odbyła się w dniach **18-24 września 2023**, podczas obchodów Tygodnia Szczęścia w Szkole.

ZMYSŁOCZUŁE SZKOŁY

Wyciszamy przerwy. Wyciszamy szkoły. Wyciszamy się.

Dążenie do dobrostanu powinno kojarzyć się nie tyle z terapią, co naturalnym stanem własnej zasobności, do którego wszyscy powinniśmy dążyć. A młodemu człowiekowi trzeba pokazać jak taki stan osiągać i jak jest ważny, by mógł rozwinąć skrzydła... Projekt "Zmysłoczulych szkół" to kolejne działanie, które zwraca uwagę na to, jak ważną rolę w szkole może odegrać bibliotekarz, który wypożycza marzenia, pobudza wyobraźnię i zachęca do szukania zarówno tej indywidualnej, jak i rówieśniczej "zmysłoczułej" drogi do homeostazy.

Ambasadorka projektu
dr Wanda Matras-Mastalerz

Ogólne zasady udziału w projekcie:

- Udział w projekcie jest otwarty, dobrowolny i bezpłatny.
- Projekt nie ma charakteru konkursu, nie przewiduje się nagród.
- Placówka biorąca udział w akcji otrzyma Certyfikat udziału.
- Warunkiem uczestnictwa w projekcie jest prawidłowe wypełnienie formularza zgłoszeniowego.
- Dla uczestników projektu założono publiczną grupę na Facebooku – „Zmysłoczule szkoły” (<https://www.facebook.com/groups/zmysloczuleszkoly>)*, która służy wymianie doświadczeń oraz dzieleniu się dobrymi praktykami. Nad jej moderacją czuwają administratorzy.
- Zgłoszona placówka organizuje w wybranym przez siebie miejscu pokój/salę/kącik dobrostanu dzieci i młodzieży.

*Dostępność stron internetowych sprawdzono 27.12.2023.

- Koordynator zgłoszonej placówki organizuje zmysłoczułe przerwy zgodnie z jej potrzebami/możliwościami. Decyduje on o częstotliwości spotkań oraz dobiera rodzaj zmysłów, które będą zaopiekowane na przerwach: przerwa światłoczuła, aromaczuła, dźwiękoczuła lub połączenie wszystkich jednocześnie.
- Koordynator placówki dokumentuje przeprowadzenie projektu w dowolny, wybrany przez siebie sposób (np. zdjęcia, film itp.).
- Podczas trwania akcji zgłoszona placówka zobowiązana jest do zamieszczania na swojej stronie internetowej i/lub na portalu społecznościowym relacji i zdjęć z przeprowadzanego projektu.
- Zdjęcia, relacje, filmy zamieszczone na portalach społecznościach oznaczamy hasztagiem **#zmysloczuleszkoły**.
- Zgłoszone placówki znajdą się na mapie „Zmysłoczułych szkół” – placówek dbających o dobrostan uczniów.
- Placówki biorące udział w projekcie wypełniają przygotowany przez Organizatora formularz spostrzeżeń dotyczących realizacji projektu na Facebooku, zamieszczony na grupie „Zmysłoczułe szkoły”/profilu Wypożyczalni Skrzydeł, profilach organizatorek oraz stronie **www.sp29dg.pl** – zakładka „Zmysłoczułe szkoły”.
- Formularz spostrzeżeń będzie aktywny od 1 czerwca 2024 roku.
- Placówki biorące udział w projekcie, po wypełnieniu formularza spostrzeżeń, będą mogły pobrać Certyfikat udziału. Będzie dostępny w formularzu – opcja pobierz.
- Szkoły i placówki będą mogły pobrać Certyfikat „Zmysłoczuła szkoła” lub „Zmysłoczułe miejsce” – w zależności od potrzeb.
- Wypełnienie formularza zgłoszeniowego i przesłanie materiałów związanych z realizacją akcji jest równoznaczne z udzieleniem Organizatorowi zgody na ich wielokrotne, nieodpłatne publikowanie na stronie i profilach na FB Organizatora oraz w materiałach promocyjnych związanych z projektem, a także na wykorzystanie zdjęć i wizerunku osób na nich zamieszczonych w celach promocyjnych i marketingowych.

Wierzimy, że razem możemy wiele zmienić na korzyść dobrostanu dzieci.

Kod QR i link do formularza zgłoszeniowego:

https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSdh304T_UU5Dq9LtPuor_ohmsuufAFZzgpOfeXfztVZzjPZg/viewform

Kod QR do grupy „Zmysłoczułe szkoły” na FB:

Mapa „Zmystoczutych miejsc”:

https://www.google.com/maps/d/viewer?mid=1G2d5rvd4I_y28b716MByNUor_QnuXUE&ll=52.30261926967521%2C19.325870950000024&z=7

Z PRAKTYKI NAUCZYCIELA BIBLIOTEKARZA

ANNA MARCOL

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Józefa Lompy w Katowicach

SLEEVEFACE – PROSTY SPOSÓB NA PROMOCJĘ CZYTELNICTWA

Uważa się, że sleeveface – jako zjawisko internetowe – rozpoczęło się w 2007 roku w Cardiff. Wówczas DJ Carl Morris i jego towarzysze stali się bohaterami nietypowej sesji zdjęciowej. Stworzyli oryginalne kompozycje z okładkami płyt winylowych, które uwieczniono na fotografiach. Trafiły one do Internetu, zachęcając innych do kontynuacji tego pomysłu*.

Popularyzacji zjawiska sprzyjały portale społecznościowe, gdzie intrygujące – i niejednokrotnie zabawne – zdjęcia były udostępniane szerszej publiczności. Obecnie sleeveface nie ogranicza się tylko do winyli. Do podobnych celów można wykorzystać książki, przyczyniając się tym samym do promocji czytelnictwa. Wystarczy wybrać okładkę z ciekawym motywem i wkomponować się w nią, stać się jej częścią, zasłaniając większy (lub mniejszy) fragment swojego ciała. Całość należy sfotografować.

Gotowe zdjęcie warto udostępnić w mediach społecznościowych, np. na Facebooku i Instagramie oraz zamieścić na stronie internetowej. Posiadając więcej fotografii można je również wydrukować i zaprezentować w formie tradycyjnej wystawy.

Sleeveface od dawna cieszy się popularnością wśród bibliotekarzy. Biblioteki ogłaszają nawet konkursy na wykonanie najciekawszej kompozycji. Jeden z nich – pod hasłem „Ubierz się w książkę!” – został zorganizowany przez Pedagogiczną Bibliotekę Wojewódzką im. Józefa Lompy w Katowicach pod honorowym patronatem Towarzystwa Nauczycieli Bibliotekarzy Szkół Polskich – Oddziału w Katowicach. Był adresowany do uczniów katowickich szkół średnich i został rozstrzygnięty w grudniu 2023 roku.

John Lennon jak żywy, Artur Rojek w domowym „kąciku muzycznym”, ulica Młyńska w nowej odsłonie... Meryl Streep w bibliotece, Marilyn Monroe na szkolnej ławce, dziewczyna z „Solidarności”, chłopak rozmyślający na bibliotecznej kanapie... To tylko niektóre zdjęcia, które nadesłali uczestnicy konkursu. Prace były na bardzo wysokim poziomie, a ich twórcy wykazali się oryginalnością i pomysłowością. Trudno było wybrać te najlepsze.

Ostatecznie wyłoniono trzech laureatów (I, II i III miejsce). Przyznano także pięć równorzędnych wyróżnień. Nagrodzone fotografie dołączono do artykułu. Być może staną się inspiracją dla innych osób zainteresowanych promocją czytelnictwa w formie sleeveface...

* Zob. Sleeveface: <https://www.wikiwand.com/pl/Sleeveface> [dostęp: 22.12.2023].

I MIEJSCE – Bartosz Kozioł (II LO w Katowicach).

II MIEJSCE – Natalia Opozda (III LO w Katowicach).

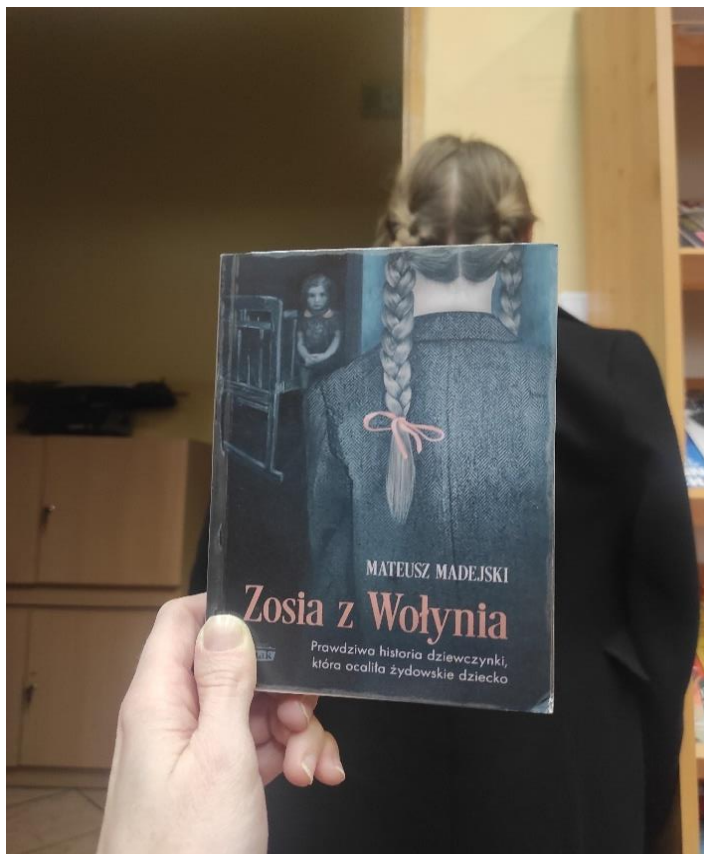
III MIEJSCE – Alicja Warwas (PLSP w Katowicach).

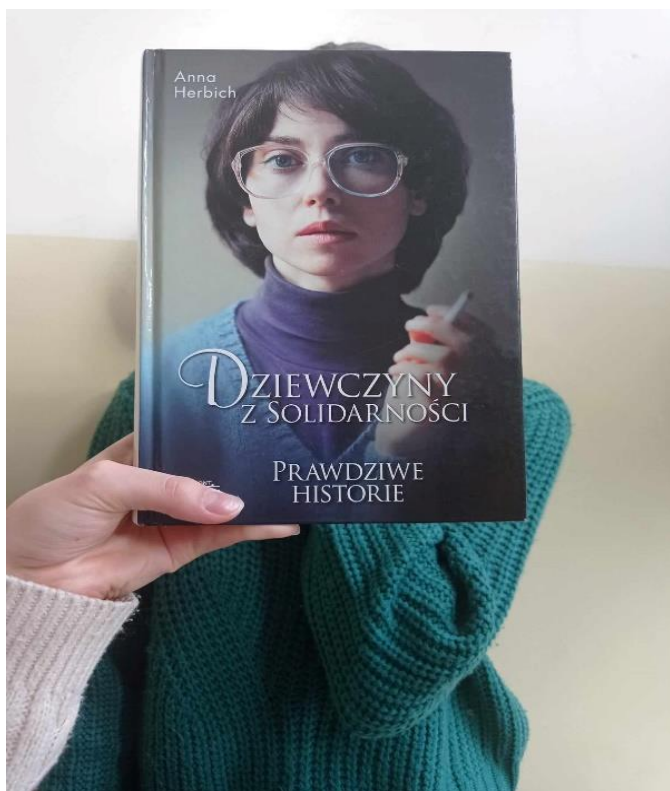
WYRÓŻNIENIE – Andrzej Działach (XIV LO w Katowicach).

WYRÓŻNIENIE – Agata Burnóg (XIV LO w Katowicach).

WYRÓŻNIENIE – Martyna Gąsczyk-Widłok (ZSH w Katowicach).

WYRÓŻNIENIE – Weronika Nowakowska (II LO w Katowicach).

WYRÓŻNIENIE – Emilia Kubarek (II LO w Katowicach).

MATERIAŁY OKOLICZNOŚCIOWE

BARBARA MICHAŁEK

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Józefa Lompy w Katowicach

OUTSIDER, KABOTYN, POZER?

ŻYCIE, TWÓRCZOŚĆ I LEGENDA MARKA HŁASKI

Outsider? Kabotyn? Pozer? Z pewnością postać skupiająca na sobie uwagę. Różnie o nim pisano. Dlatego, że budził niepokój – pojawiający się zawsze, gdy mamy do czynienia ze zjawiskiem niejednoznacznym, ze swoistą zagadką. A taki właśnie był. Trudny do zaklasyfikowania. Wymykający się szablonom uschematyzowanego społeczeństwa epoki, w której tworzył. Niełatwy w życiu i nieprosty w całościowej interpretacji. Zostawił dzieła bardzo realistyczne i zawierające nutę tragizmu. Otwierające szersze perspektywy i dalsze horyzonty. MAREK HŁASKO (1934-1969). Prześledzimy główne wątki jego biografii i pisarstwa przez pryzmat wypowiedzi historyków literatury i krytyków literackich.

Biografia (zarys)

Urodził się w Warszawie. Był jedynym synem Macieja Hłaski (urzędnika państwowego) i Marii Łucji z domu Rosiak. Rodzice rozwiedli się, gdy Marek miał trzy lata. Ojciec niebawem zmarł. Większość wojennych lat matka i syn przeżyli w stolicy. Po upadku powstania warszawskiego mieszkali kolejno w Częstochowie, Chorzowie, Białymstoku i Wrocławiu (w dwóch ostatnich miejscach z Kazimierzem Gryczkiewiczem, przyjacielem, a z czasem drugim mężem matki). Marek rozpoczął naukę jeszcze w czasie wojny, a kontynuował we Wrocławiu, Legnicy i znowu w Warszawie. Często zmieniał pracę, a pracował m.in. jako kierowca. Pod koniec lat 50. wyjechał do Paryża, potem do Niemiec, Włoch, Berlina Zachodniego, Izraela. Tułał się po różnych miejscach, podejmując się prac fizycznych. W 1960 roku ożenił się z niemiecką aktorką Sonją Ziemann. Kilka lat później wyjechał do Stanów Zjednoczonych, by po kilku latach wrócić do Niemiec. Zmarł w Wiesbaden. W 1975 roku – na prośbę matki – sprowadzono jego prochy do kraju. Matka też wymyśliła epitafium nawiązujące do jego twórczości: „Żył krótko, a wszyscy byli odwrócenii”.

„Żył 35 lat. Był jednym z najwybitniejszych prozaików-realistów swojego pokolenia, które weszło do literatury zdecydowanie, głośno i wyraźnie w tym klimacie ideowym, politycznym, artystycznym, intelektualnym wreszcie, jaki zwykło się opatrywać znakiem: „1956” (...). W lutym 1958 roku wyjechał z Polski i więcej do niej nie wrócił. Z piętnastu lat tej niespokojnej, dużo obiecującej, nie spełnionej do końca, ale w tym, co zrealizować zdołał, wystarczająco wartościowej twórczości, by do niej powracać, ponad dziesięć przypada na pobyt poza krajem. Zmarł (...) nagle, w niezupełnie wyjaśnionych okolicznościach, w Wiesbaden (...). Po upływie sześciu lat jego zwłoki sprowa-

dzono do Warszawy i pochowano na Cmentarzu Powązkowskim. Tym aktem nastąpiło jego pojednanie z krajem, od którego nigdy naprawdę nie odszedł.”

(Marian Stępień, Marek Hłasko (1934-1969), „Ruch Literacki” 1981, z. 1, s. 15-16)

Z biografii. W rodzinnym kręgu

„Kiedy miałam prawie 4 lata, moja matka zaprowadziła mnie do domu swojego brata Macieja, któremu rodził się synek. Wujek Maciek był najmłodszym bratem mojej matki i jedynym mieszkającym w Warszawie (...). Rosłam (...) w przeświadczeniu, że nie ma nic gorszego na świecie niż być najmłodszym dzieckiem w rodzinie, toteż rozpierała mnie radość, że wreszcie będzie ktoś, dla kogo ja będę starszą siostrą i komu ja będę mogła czegoś zakazywać. Z innych powodów urodzenie Marka ucieszyło rodzinę Hłasków – przyszedł na świat drugi, a kto wie, czy nie ostatni kontynuator nazwiska. (...) A tymczasem nasz bohater leżał w trzcinowym łóżeczku i swoim wyglądem sprawił mi pewne rozczarowanie. Miał czerwone, spuchnięte oczki, na których co chwila zmieniano mu okłady. Musiało go to boleć, bo ciągle popłakiwał. Mareczek urodził się w prywatnej klinice, a jednak popełniono tam jakąś pomyłkę i nie zakroplono mu oczu zaraz po urodzeniu, czy też zakroplono niewłaściwym lekarstwem, na skutek czego przez parę pierwszych miesięcy zachodziła obawa, czy dziecko będzie widziało. Na szczęście wszystko skończyło się dobrze i nie przypominam sobie, aby Marek kiedykolwiek skarżył się na kłopoty ze wzrokiem.”

(Zyta Kwiecińska, Opowiem Wam o Marku..., Wrocław 1991, s. 8)

„Matka Marka jest osierocona przez syna, który odszedł przed matką odwracając porządek śmierci (...) Potem matką dla niego byli koledzy, przyjaciele, Polska, cały świat. Nigdy nie darował matce związku z Gryczkiewiczem. Nie lubił swojego ojczyzna, czuł się obrabowany z najcenniejszego skarbu: miłości matki. (...) matka zaczęła naprawdę kochać Marka, gdy go straciła i została na zawsze sama. Ale on już o tym nie wiedział.”

(Krzysztof Kąkolewski, Posłowie, w: Barbara Stanisławczyk, Matka Marka Hłaski, Warszawa 1992, s. 134)

Z biografii. Na śląskich drogach

„Górnośląskich epizodów jest w życiu Marka Hłaski niewiele. W 1945 roku 11-letni wówczas Hłasko mieszkał ponad dwa miesiące w Chorzowie. W roku 1957 „Panorama” jako pierwsza drukowała jego „Głupcy wierzą w poranek”, znane z wersji książkowej jako „Następny do raję”. Wreszcie w Tychach mieszka Andrzej Czyżewski, najbliższy kuzyn pisarza.”

(Bogdan Prejs, Hłasko na Śląsku, „Śląsk” 1996, nr 10, s. 30)

Z biografii. Miłość

Hłasko i Sonja Ziemann. Spotkali się w 1957 roku we Wrocławiu, na planie „Ósmego dnia tygodnia”. Ona grała główną rolę, on pisał scenariusz. Była od niego starsza, rozwiedziona. Samotnie wychowywała syna. Po roku – w Paryżu – spotkali się znowu. Ślub wzięli w Londynie. Rozwiedli się sześć lat później. Rok po śmierci Marka zmarł syn Sonji, Pierre, wówczas szesnastolatek.

„Najdroższe Serce, zawsze będę należał do Ciebie. Będę Cię kochał aż do śmierci. Bez Ciebie nie potrafię żyć. (...) Będę się za Ciebie modlił. Jeśli zechcesz, abym odszedł, będzie to dla mnie oznaczało śmierć.”

(Z listu Marka do Sonji – skrzydełko okładki w: Sonja Ziemann, Byłam żoną Marka Hłaski, przeł. Barbara Tarnas, Pruszków 2001)

„Hłasko budził miłość i niekiedy, pewnie na krótko, ją dawał. (...) Leopold Tyrmand napisze bez ogródek, że Marek za każdym razem, z mniejszym czy większym przekonaniem, z teatralnym przejściem – i najczęściej dobrym skutkiem – rzucał wybrance świat do stóp. Tyle że „kochało się go zazwyczaj 24 godziny; nie można było dłużej”.

(Aneta Wiatr, Wielki sen Marka Hłaski, „Twórczość” 2007, nr 6, s. 84)

Na tle epoki

„młody pisarz pozuje na kogoś w rodzaju eks-robotnika, częściowo boksera, częściowo rozzarowanego zetempowca, zwanego młodzieżowcem, chuligana, studenta, elektryka z ekipy filmowej, intelektualistę-barbarzyńcę (on, który ukończył podstawówkę i Kursy samochodowe M. Jabłońskiego we Wrocławiu, radzi w liście Jerzemu Andrzejewskiemu, by przeczytał „Proces” Franza Kafki!), bikiniarza (wystudiowane uczesanie), a więc poniekąd apasza.”

(Feliks Netz, Buntownik (bez powodu?), „Śląsk” 2004, nr 6, s. 28)

„Został uznany za „głos pokolenia”, pozostawiając po sobie grupę naśladowujących go „hłaskoidów”: w ciągu trzech lat nakręcono na podstawie jego tekstów trzy filmy. Jest postacią fascynującą także dlatego, że był jednym z nielicznych już w XX wieku polskich pisarzy, wokół których narosła – i to jeszcze za ich życia – prawdziwa legenda literacka. W przypadku Hłaski jest to legenda artysty, który zaatakował zastany model literatury i zaproponował swój własny, oraz legenda człowieka, który głoszone przez siebie prawdy i wartości potwierdził życiem, a raczej „życiopisaniem”.

(Joanna Pyszny, Wstęp, w: Marek Hłasko, Pierwszy krok w chmurach, Następny do raju, Wrocław 1999, s. VII)

W legendzie (...) trwa Hłasko zbuntowany i dumny. Pociągający pięknnością bezkompromisowego na pierwszy rzut oka sprzeciwu i zdecydowanej odrazy do praktyk epoki, w której wypadło mu żyć.”

(Stanisław Stabro, Legenda i twórczość Marka Hłaski, Wrocław 1985, s. 3)

Erudyta (?)

„Dostojewskiego cytował z pamięci całymi rozdziałami, z Biblią nie rozstawał się, jako jeden z nielicznych wówczas gruntownie przeanalizował filozofię egzystencjalną Sartre’a (...), a niejednego polonistę – erudyte mógłby dokończyć, jeśli chodzi o interpretację dramatów Szekspira i współczesnej prozy amerykańskiej: Faulknera, Steinbecka, Hemingwaya (...). Bardzo wczesnie poznał (...) twórczość Gombrowicza, Kafki, i innych. I dość wczesnie miał własne krytyczne zdanie na temat ich twórczości.”

(Temida Stankiewicz-Podhorecka, Listy Marka Hłaski, Warszawa 1994, s. 16)

Twórczość

Przygodę z literaturą rozpoczął w 1951 roku. Trzy lata później debiutował opowiadaniem "Baza Sokołowska". Wkrótce pojawiły się „Złota jesień”, „Szkoła” i „Noc nad piękną rzeką”. Stał się sławny w kraju, a niebawem także za granicą. Publikował (niezbyt udane) felietony prasowe. W ciągu kilkunastu lat stworzył kilkanaście powieści i ponad trzydzieści opowiadań. W życiu i twórczości szedł zawsze pod prąd. Pisał o zakłamaniu, fałszywej etyce ludzi swego czasu. Buntował się. To w nim podziwiano i... zwalczano. Przez wiele lat jego pisarstwo starano się w historii literatury przemilczeć lub zdeprecjonować, chociaż nie brakowało twórców, którzy mu (bardziej lub mniej otwarcie) sprzyjali.

-

„Bardzo rzadko się (...) zdarza, by (...) genezyjskim próbom Pegazowych lotów towarzyszył komentarz autora – bohatera. Zbyt młodego – oczywiście – i zbyt niedojrzałego, by chwycić za pióro i kształtować swój warsztat. Świa-

domość tworzenia przychodzi później. Przekształca się w dojrzałość. Ale czy można się jej dopatrzeć u jedenastoletniego chłopca? A przecież tak się zdarzyło (...), gdy Marek Hłasko, jeszcze jako dziecko, choć z dojrzałością wojenną, zaczął pisać. I to jak.”

(Jan Malicki, Literackie inicjacje Marka Hłaski, „Śląsk” 2023, nr 1, s. 45)

„Ma niespełna dwadzieścia lat, gdy debiutuje; dwadzieścia dwa, dwadzieścia cztery, gdy odnosi sukces. Jest młody i przystojny. Wysoki, smukły, ale nie jest to uroda w typie Fanfana, czyli Gerarda Philipe’a, idola tamtych lat. Marek Hłasko ma w swoim wyglądzie coś z inteligenta i proletariusza. Pracował jako kierowca ciężarówek w Karkonoszach. Więc robociarz. Proletariackie dziecię. Później się okaże, że tata, nieżyjący, był prawnikiem, a mama próbowała studiować polonistykę i romanistykę... W tym, co mówi w wywiadach, co pisze i jak pisze, jest wyrafinowany, błyskotliwy, jakby miał za sobą studia uniwersyteckie, może przerwane, ale tuż-tuż przed dyplomem, i zarazem jakby na tę czarodziejską górę literatury wdrapał się z samych dołów.”

(Feliks Netz, Buntownik (bez powodu?), „Śląsk” 2004, nr 6, s. 29)

„Marek Hłasko – pisarz, nad którym już w chwili debiutu zawisła legenda. Z biegiem czasu – coraz bardziej czarna. Dziś (...) niełatwo odróżnić fakty od „prawdziwych zmyśleń”. Trud ten podejmuje jednak Andrzej Czyżewski – jego cioteczny brat i biograf. (...) *Marek przez całe życie pracował bardzo intensywnie i jego podstawowym zajęciem nie było bawienie się, picie, uwodzenie kobiet, tylko pisanie.* Dowodzą tego niemal rokroczne publikacje.”

(Sabina Kwak, Wieleść prawd, „Śląsk” 2009, nr 7, s. 66)

„Jakim wartościom wierny był Hłasko? W imię czego tak buntowniczo – i sentymentalnie – wierzył? Czy był to rzeczywiście bunt w imię wartości, czy tylko w imię głodu, za którym kryła się rozpacz? Z pewnością było w nim wiele tęsknoty za ładem moralnym. Widać ją nawet w bluźnierstwach, nawet w rozpaczach (...). Gniew i rozczarowanie to charakterystyczne elementy w życiu tego pokolenia, które – jak pisał Andrzej Kijowski – między innymi głosem Hłaski upominało się „o prawo do ludzkich uczuć, do niezależnej myśli”. Hłaskę nazwano „mścicielem pokolenia” (Stanisław Stabro), który „buntuje się przeciwko życiu dlatego, że wszystko, co w sposób decydujący stanowi o sensowności życia: miłość, przyjaźń, piękno ludzkich marzeń, pragnień i dążeń, podlega zdeformowaniu i zatracie” – stwierdził inny krytyk – Henryk Bereza. Zatracie – dodajmy – nie tylko w czasach stalinowskich. Inaczej krytyk ten nie byłby zgodny z samym Hłaską, który dość wcześnie uwierzył, że zło jest immanentne, że jest substancją bytu, nakazem ludzkich działań, ich imperatywem. To zło stało się jego obsesją pisarską i głównym problemem.”

(Tomasz Soldenhoff, Marka Hłaski niesienie krzyża..., „Ethos” 1992, nr 1, s. 153)

„W ostatniej wydanej za życia (...) książce – *Sowie, córce piekarza* – (...) nade wszystko dotyka problemu symulakryczności otaczającego świata. (...) Hłasko, podejmując (...) problem życia niepełnego, nierzeczywistego, tworzy w gruncie rzeczy pean ku czci śmierci, jako jedynej pewnej i wiernej towarzyszki. Wszystko jedno, czy nazwie ją Weroniką, Ofelią – tą „czarno ubraną kobietą” (...) ona przyjdzie i tak. Śmierć, jedyna córka pisarza.”

(Sabina Kwak, Ofelia, córka pisarza. Świat kopii Marka Hłaski, „Twórczość” 2010, nr 3, s. 72, 76)

Na ekranie

Jego pisarstwo wielokrotnie ekranizowano (w latach 1957-2016). Były to etiudy szkolne, fabuły krótkometrażowe i spektakle telewizyjne. Jako bohater pojawił się w pięciu filmach dokumentalnych i jednym fabularnym („Osiecka”, reż. Robert Gliński, Michał Rosa). Sam – w latach 1954-1958 – współpracował przy sześciu filmach fabularnych. Dwa – „Koniec nocy” (reż. Julian Dziedzina) i „Skarb kapitana Martensa” (reż. Jerzy Passendorfer) – nie były oparte na jego twórczości. Na podstawie jego prozy powstały filmy pełnometrażowe:

- „**Koniec nocy**”, czarno-biały, 1956. Reżyseria: Julian Dziedzina, Paweł Komorowski, Walentyna Uszycka. Scenariusz: Antoni Bohdziewicz, Bohdan Drozdowski, Julian Dziedzina, Marek Hłasko, Paweł Komorowski, Jerzy Wójcik. Główne role: Zbigniew Cybulski, Ryszard Filipiński, Adam Fiut, Mariusz Górczyński, Roman Polański, Eugeniusz Szewczyk.
- „**Spotkania**”, czarno-biały, 1957. Reżyseria i scenariusz: Stanisław Lenartowicz. Główne role: Ligia Borowczyk, Adam Fiut, Maria Kaniewska, Bogdan Baer, Barbara Modelska, Kazimierz Orzechowski, Wieńczysław Gliński, Urszula Modrzyńska, Bogusz Bilewski.
- „**Pętla**”, czarno-biały, 1958. Reżyseria: Wojciech Jerzy Has. Scenariusz: Marek Hłasko, Wojciech Jerzy Has. Główne role: Gustaw Holoubek, Aleksandra Ślaska, Teresa Szmigielówna.
- „**Baza ludzi umarłych**”, czarno-biały, 1959. Reżyseria i scenariusz: Czesław Petelski. Główne role: Zygmunt Kęstowicz, Emil Karewicz, Teresa Iżewska, Leon Niemczyk, Aleksander Fogiel, Tadeusz Łomnicki, Roman Kłosowski, Adam Kwiatkowski, Julian Grabowski.
- „**Ósmy dzień tygodnia**” („Der Achte Wochentag”), barwny, 1983. Reżyseria Aleksander Ford. Scenariusz: Aleksander Ford, Marek Hłasko. Główne role: Zbigniew Cybulski, Sonja Ziemann, Tadeusz Łomnicki, Emil Karewicz.
- „**Sonata marymoncka**”, barwny, 1988. Reżyseria i scenariusz: Jerzy Ridan. Główne role: Olaf Lubaszenko, Piotr Jankowski, Henryk Bista, Bronisław Pawlik, Zdzisław Kozień, Witold Pyrkosz.

„Proza Hłaski doskonale nadawała się do sfilmowania. (...) Autorytet Jerzego Stefana Stawińskiego jako scenarzysty również nobilituje dzieła Hłaski, nadające się – według niego – do ekranowej adaptacji.”

(Konrad Ludwicki, *Kino Marka Hłaski*, Katowice, Warszawa 2004, s. 59)

„Nakręcony w Wytwórni Filmów Dokumentalnych w Warszawie w 1986 roku film o Marku Hłasce – w reżyserii Andrzeja Titkova – rozpoczyna fotografia, na której pisarz rozkłada ramiona, jak gdyby przymierza się do stojącego za nim krzyża. Ten gest, dla kogoś nie znającego bliżej Hłaski, mógłby świadczyć o tym, że pisarz w symboliczny sposób „naśladuje Chrystusa”. Ale w tych, którzy go bliżej znali, wzbudziłby zapewne wątpliwości. Hłasko, jak mówią jego dawni znajomi, lubił żarty, a nawet chętnie mistyfikował i pozował na gwiazdy kina. Czy więc gest pod krzyżem w okolicach Rabki również był mistyfikacją? Czy Hłasko udawał Chrystusa? Gdy na ekranie znika fotografia, Agnieszka Osiecka mówi: „Przez całe swoje życie Marek przymierzał się do krzyża...”.”

(Tomasz Soldenhoff, *Marka Hłaski niesienie krzyża...*, „Ethos” 1992, nr 1, s. 153)

W szkolnym odbiorze

Główne tematy jego pisarstwa to rzeczowniki w zasadzie pokrewne: samotność, wyobcowanie, alienacja. Doskonale współgrają z biografią outsidera – „cudzego” wśród kolegów w szkole, w Ojczyźnie, emigracji. W jego przypadku życie i twórczość stanowią szczególnie nierozdzielny całość.

„Łatwiej młodemu człowiekowi wytłumaczyć, dlaczego w opowiadaniu kolegi z klasy przestrzeń została skonstruowana tak, a nie inaczej, ponieważ ów kolega jest mu znany. Stąd już tylko krok do wskazania, że podobne mechanizmy zachodzą w dziele literackim. Pisarzem, którego teksty można w fazie wstępnej wykorzystać, jest Marek Hłasko. (...) Niechęć do życia, brak akceptacji dla ludzi, świata są ukazywane przez bohatera Hłaski w rozmaity sposób. Pojawiają się na poziomie zachowań interpersonalnych i mogą być również odczytywane poprzez przestrzeń, które zamieszkuje. Są to hotele, baraki o nietrwałych ścianach z dykty, podnajmowane pokoje, a więc miejsca, w które wpisane jest znaczenie tymczasowości. (...) W prozie Hłaski można znaleźć mnóstwo opisów przestrzeni, z których żaden chyba (jeżeli chodzi o perspektywę bohatera) nie konotuje pozytywnych wrażeń.”

(Anna Januszkiewicz, *Oswajanie z obcością. Marek Hłasko w praktyce szkolnej*, „Polonistyka” 2006, nr 6, s. 32-33)

Zamiast konkluzji – kilka interpretacji, czyli wybrana bibliografia specjalnie dla nauczycieli (i wielbicieli twórczości Hłaski).

1. Tadeusz Drewnowski, *Próba scalenia. Obiegi - wzorce – style. Literatura polska 1944-1989*, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 1997, s. 169-187.
2. Włodzimierz Maciąg, *Nasz wiek XX. Przewodnie idee literatury polskiej 1918-1980*, Wrocław; Warszawa: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1992, s. 275-280.
3. Marian Stępień, *Dalekie drogi literatury polskiej. Szkice o literaturze emigracyjnej*. Kraków: Wydawnictwo Literackie, 1989, s. 388-418.
4. Wojciech Wyskiel, *Marka Hłaski portret bez tła*, w: Ryszard Nycz, Jerzy Jarzębski (red.), *Lektury polonistyczne. Literatura współczesna. T. 1*, Kraków: Universitas, 1997, s. 103-117.

„Brudne czyny”, „Cmentarze”, „Następny do raju”, „Pamiętnik”, „Pętla”, „Pierwszy krok w chmurach”, „Piękni dwudziestoletni”, „Wszyscy byli odwrócenii” – analizy.

1. Stanisław Burkot, *Proza powojenna 1945-1987: analizy i interpretacje*, wyd. 2 popr. i uzupełn., Warszawa: Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, 1991, s. 268-278.
2. Helena Czerska, *Czy miłość w PRL była możliwa? – na podstawie opowiadania Marka Hłaski "Pierwszy krok w chmurach"*, „Drama”, z. 43 (2002/2003), s. 19-21.
3. Hanna Gosk, *Od modelu rzeczywistości idealnej do symulakrum. O utopii socrealistycznej życie po życiu*, „Obóz”, nr 47 (2007), s. 139-151.
4. Jerzy Eisler, *Baza ludzi umarłych*, „Pamięć.pl” 2016, nr 3, s. 53-55.
5. Tomasz Maciejewski, *Ściana. Marek Hłasko "Okno"*, „Język Polski w Gimnazjum” 2006/2007, nr 1, s. 48-63.
6. Anna Marzec, *Od Schulza do Myśliwskiego. Interpretacje współczesnej prozy polskiej. Sugestie metodyczne dla nauczycieli*, Kraków: Impuls; Text, 1998, s. 152-164.
7. Anna Marzec, *W lombardzie złudzeń. „Pierwszy krok w chmurach” Marka Hłaski*, w: Romana Cynk, Anna Marzec, Czesława Okraska, *Szkolne spotkanie z prozą Marka Hłaski*, Kraków: Instytut Kształcenia Nauczycieli im. Wł. Spasowskiego, 1987, s. 5-25.
8. Justyna Mikuła, *Eugeniusz Szymik, Opowiadanie Marka Hłaski "Okno" w odbiorze uczniowskim*, „Język Polski w Gimnazjum” 2006/2007, nr 1, s. 64-69.
9. Iwona Morawska, *Okno i Pierwszy krok w chmurach*, czyli opowiadania Marka Hłaski na gimnazjalnych lekcjach języka polskiego, „Język Polski w Gimnazjum” 2004/2005, nr 3, s. 59-69.
10. Feliks Netz, *Choroba na śmierć peerelowskiego outsidera. O "Pętli" Marka Hłaski*, „Twórczość” 2007, nr 6, s. 38-50.
11. Iwona Skrzypczyk-Gałkowska, *Częstochowa w Pamiętniku Marka Hłaski. (W 50. rocznicę śmierci pisarza)*, „Bibliotekarz” 2019, nr 9, s. 12-14.
12. Tadeusz Stefańczyk, *Piękni, młodzi, mądrzy? "Piękni dwudziestoletni" czterdzieści lat później*, „Twórczość” 2007, nr 6, s. 54-81.
13. Agnieszka Witczak, *Opowiadanie o zagładzie miłości, czyli "Pierwszy krok w chmurach" M. Hłaski*, „Język Polski w Szkole – Gimnazjum” 2000/2001, z. 2, s. 12-22.
14. Lidia Wyrzykowska, *„Pierwszy krok w chmurach” Marka Hłaski*, w: Teresa Marciszuk (red.), *Rytm prozy czyli jak czytać polską prozę współczesną*, Warszawa: Stentor, 2000, s. 15-24.

SCENARIUSZE I ZESTAWIENIA

AGNIESZKA KUBACKA

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Józefa Lompy w Katowicach

Filia w Gliwicach

ROK 2023 – ROKIEM NAUKI W WOJEWÓDZTWIE ŚLĄSKIM

SCENARIUSZ ZAJĘĆ DLA UCZNIÓW KLAS VII-VIII SZKOŁY PODSTAWOWEJ

1. **Uczestnicy:** uczniowie klas VII-VIII szkoły podstawowej.

2. **Czas trwania:** 45 min.

3. **Cele zajęć:**

cel ogólny:

- popularyzacja wiedzy o regionie,
- popularyzacja nauki w województwie śląskim,
- wzmacnianie przynależności do regionu,
- rozwijanie zainteresowań naukowych wśród uczniów,
- promocja szkolnictwa wyższego,
- rozwijanie zainteresowań prozawodowych wśród uczniów,

cele operacyjne – uczeń:

- ma świadomość znaczenia nauki dla rozwoju regionu,
- potrafi wymienić uczelnie i instytucje naukowe województwa śląskiego,
- potrafi podać podstawowe informacje na temat stolicy województwa śląskiego,
- potrafi wymienić nazwiska osób, które miały wpływ na dzisiejszy kształt i rozwój regionu,
- wie, czym jest Śląski Festiwal Nauki Katowice,
- kształtuje postawę szacunku dla „małej ojczyzny”,
- potrafi efektywnie wyszukiwać informacje w wydawnictwach informacyjnych oraz za pomocą nowoczesnych technologii.

4. **Metody pracy:** wykład, rozmowa kierowana, zadania do rozwiązania.

5. **Środki dydaktyczne:** wydawnictwa informacyjne (słowniki, encyklopedie, karty pracy); komputery z dostępem do Internetu lub smartfony.

6. **Formy pracy:** indywidualna, grupowa.

7. **Przebieg lekcji:**

- Powitanie uczniów.
- Wyjaśnienie celu lekcji i podanie tematu:

Rok 2023 w województwie śląskim został ogłoszony Rokiem Nauki. Działanie to stanowi formę przygotowań do obchodów związanych z przyznaniem Katowicom tytułu Europejskiego Miasta Nauki 2024. Stolica województwa śląskiego – jako pierwsze miasto w Europie Środkowo-Wschodniej – uzyskała to prestiżowe wyróżnienie przyznane przez organizację EuroScience we współpracy z Komisją Europejską¹. Celem obchodów Roku Nauki przygotowującym do świętowania Europejskiego Miasta Nauki Katowice 2024 jest zainicjowanie transformacji regionu poprzez naukę, pokazanie bogactwa śląskiej nauki i poznanie jej przez mieszkańców województwa śląskiego².

W nawiązaniu do ustanowionych obchodów tematem naszych zajęć będzie poznanie najważniejszych informacji o województwie śląskim w kontekście nauki oraz podkreślenie jej znaczenia dla rozwoju regionu.

Nauczyciel prosi uczniów: *Poszukajcie w otrzymanych wydawnictwach informacyjnych definicję słowa „Nauka”.*

Następnie wyznaczona osoba odczytuje definicję i podaje jej źródło.

Uczniowie zapisują w zeszytach:

„Nauka – przyswajanie jakichkolwiek treści (wiedzy), nabywanie umiejętności oraz to, czego się uczy lub naucza”³.

Nauczyciel zadaje uczniom pytanie: *Do czego potrzebna nam nauka?* Naprowadza ich na odpowiedzi typu:

- dzięki nauce poznajemy świat, który nas otacza,
- poznajemy siebie (rozwój osobisty, nabywanie nowych umiejętności, kompetencji),
- potrafimy rozwiązywać różne problemy, np.: klimatyczne, zdrowotne,
- unikamy zagrożeń, np.: powódzie, trzęsienia ziemi,
- nauka to postęp i stały rozwój, np.: gospodarki, przemysłu.

Nauczyciel zadaje uczniom pytanie: *Dzięki czemu potrafimy przekazywać zdobytą wiedzę i umiejętności?* Naprowadza ich na odpowiedzi typu: język mówiony, pismo, technologie.

Nauczyciel: *Wykorzystując skomplikowany język mówiony, pismo i technologie budujemy i kształcimy nowe pokolenia, wykorzystujemy i tworzymy nową wiedzę, kształtujemy oblicza świata. Zmieniający się świat wymaga od nas nowych kompetencji, a ich rozwój możliwy jest dzięki stale zmieniającej się palecie metod i narzędzi⁴. Fundamenty pod dzisiejszy kształt regionu zawdzięczamy wielu pokoleniom Polaków, które poprzez swą pracę naukową, działalność polityczną, społeczną, walkę o zachowanie na Śląsku polskości i przynależności narodowej, budowały dzisiejszy potencjał naszego regionu.*

Następnie uczniowie wykonują ćwiczenia, uzupełniając karty pracy. Korzystają z dostępnych źródeł informacji (słowniki, encyklopedie, Internet) poszukują odpowiedzi na poniższe pytania.

Zadanie 1. Jakie miasto jest stolicą województwa śląskiego?

Odpowiedź:

Zadanie 2. Ile miast znajduje się w województwie śląskim?

Odpowiedź:

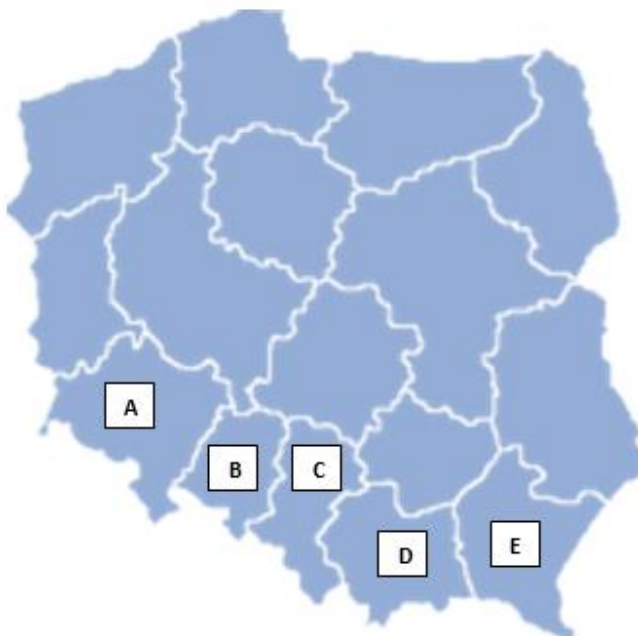
¹ <https://us.edu.pl/2023-rokiem-nauki-w-województwie-slaskim/>

² <https://us.edu.pl/europejskie-miasto-nauki/>

³ Kalisiewicz D. (red.): Nowa Encyklopedia Powszechna PWN. T.4: M-P. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 1996, s. 406.

⁴ Plebańska M.: Kompetencje cyfrowe i ich cyfrowy rozwój. Warszawa, Difin 2021, s. 7.

Zadanie 3. Jaką literą jest zaznaczone województwo śląskie?

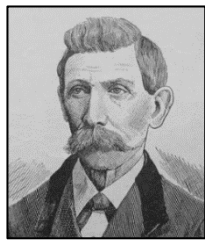

Źródło: <https://commons.wikimedia.org>

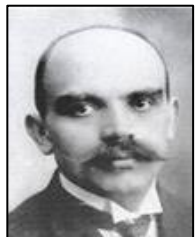

Odpowiedź:

UWAGA! Od zadania numer 4 uczniowie pracują w grupach. Nauczyciel dzieli ich na 4-5 osobowe zespoły.

Zadanie 4. Kogo przedstawiają ilustracje? Dopasuj poniższe nazwiska do ilustracji.

Irena Bajerowa, Krystyna Bochenek, Wojciech Korfanty, Maria Kujawska, Kazimierz Kutz, Juliusz Ligoń, Józef Lompa, Karol Miarka (starszy), Zbigniew Religa, Józef Rymer, Henryk Sławik, Konstanty Wolny.

 a)	 b)	 c)
 d)	 e)	 f)

 g)	 h)	 i)
 j)	 k)	 l)

Źródła fotografii: <https://commons.wikimedia.org>; https://silesia.edu.pl/index.php/Strona_g%C5%82%C3%B3wna; <https://us.edu.pl/wydzial/wh/2021/03/12/100-rocznica-urodzin-prof-ireny-bajerowej/>

Zadanie 5. Do podanych nazwisk dopasuj rodzaj działalności, z której były znane wymienione osoby.

Irena Bajerowa, Krystyna Bochenek, Wojciech Korfanty, Maria Kujawska, Kazimierz Kutz, Juliusz Ligoń, Józef Lompa, Karol Miarka (starszy), Zbigniew Religa, Józef Rymer, Henryk Sławik, Konstanty Wolny.

Charakterystyka działalności	Imię i nazwisko
a) Działacz społeczny na Górnym Śląsku, nauczyciel, pisarz, publicysta, drukarz. Redagował czasopismo „Zwiastun Górnos Śląski”. Jest autorem wielu utworów popularyzujących tematykę historyczną Śląska. Napisał m.in. „Głos wołającego na puszczy górnośląskiej...”.
b) Lekarka, posłanka na Sejm Śląski, uczestniczka III-ego powstania śląskiego. W okresie wojennym trafiła do obozu koncentracyjnego w Ravensbrück. Przydzielona do personelu medycznego wielokrotnie ratowała życie osadzonych od śmierci z rąk nazistów. Nazywana Aniołem z Ravensbrück. Po wojnie kierowała powiatowym ośrodkiem zdrowia w Pszczynie. Tam też zorganizowała oddział PCK.
c) Działacz narodowy i społeczny na rzecz polskości Górnego Śląska, współpracownik Wojciecha Korfanteo, współautor Statutu Organicznego Województwa Śląskiego, który nadawał województwu śląskiemu szeroką autonomię. Pierwszy marszałek Sejmu Śląskiego.
d) Działacz społeczny Górnego Śląska, śląski poeta ludowy, publicysta, dziadek Stanisława Ligonina. Napisał cykl 15 dialogowych gawęd o polskim Śląsku. Obok Karola Miarki uznaje się go za współtwórcę regionalnego dramatu ludowego na Górnym Śląsku.
e) Badaczka dziejów języka polskiego, długoletni profesor Uniwersytetu Śląskiego, współorganizatorka Instytutu Filologii Polskiej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Córka językoznawcy, profesora Zenona Klemensiewicza.

f) Dziennikarz i powstaniec śląski. W czasie II wojny światowej jeden z organizatorów pomocy polskim i żydowskim uchodźcom, którzy znaleźli się na Węgrzech. Szacuje się, że uratował życie prawie 30 000 polskich uchodźców, wśród których było ok. 5000 Żydów. Sprawiedliwy wśród Narodów Świata.
g) Poeta, prozaik, tłumacz, prekursor procesu polskiego odrodzenia narodowego na Górnym Śląsku. Pionier oświaty ludowej, autor polskich podręczników szkolnych. Badacz etnografii. Zapoczątkował gromadzenie polskich pieśni i prozy ludowej na Śląsku.
h) Górnik, działacz społeczny, polityk, jeden z przywódców III powstania śląskiego, pierwszy wojewoda śląski mianowany w 1922 roku.
i) Kardiochirurg, profesor nauk medycznych. Kierował Kliniką Kardiochirurgii Wojewódzkiego Ośrodka Kardiologii w Zabrze, gdzie w 1985 roku przeprowadził pierwszy zabieg przeszczepienia serca w Polsce. Był rektorem Śląskiej Akademii Medycznej w Katowicach.
j) Przywódca narodowy Górnego Śląska. Jedną z najważniejszych postaci Śląska i jego walki o przyłączenie do Polski. Komisarz Plebiscytowy na Górnym Śląsku. Wielokrotnie występował publicznie na wiecach, agitując za Polskę. Przywódca III powstania śląskiego. Wicepremier w rządzie Wincentego Witosa.
k) Dziennikarka i polityk, propagatorka kultury języka polskiego, inicjatorka Ogólnopolskiego Dyktanda – największej w kraju i organizowanej także poza jego granicami imprezy promującej język polski. Organizowała konferencje naukowe dotyczące języka polskiego oraz akcje charytatywne na Śląsku.
l) Reżyser filmowy, teatralny i telewizyjny, wykładowca Uniwersytetu Śląskiego. Założyciel i pierwszy kierownik Zespołu Filmowego „Silesia” w Katowicach. Wyreżyserował ponad 20 filmów fabularnych, w tym 6 o Górnym Śląsku, m.in. trylogię śląską: „Sól ziemi czarnej”, „Perła w koronie”, „Paciorki jednego różańca”.

Zadanie 6. Które z podanych informacji na temat miasta Katowice są poprawne? Przy zdaniu prawdziwym wpisz literę „P” (Prawda), zdanie nieprawdziwe zaznacz literą „F” (Fałsz).

Katowice ...	P / F
a) posiadają prawa miejskie od 11 września 1865 roku.	
b) położone są w zachodniej części Górnego Śląska.	
c) w latach 1953–1956 nosiły nazwę Stalinogród.	
d) pod względem liczby ludności są największym miastem konurbacji katowickiej.	
e) są siedzibą władz województwa śląskiego i Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii.	
f) są siedzibą większości uczelni publicznych województwa śląskiego.	

Zadanie 7. Na zdjęciach zaprezentowano uczelnie wyższe oraz instytucje naukowe województwa śląskiego. Przyporządkuj ich nazwy do fotografii.

Akademia Muzyczna im. Karola Szymanowskiego w Katowicach, Akademia Sztuk Pięknych w Katowicach, Akademia Techniczno-Humanistyczna w Bielsku-Białej, Akademia Wychowania Fizycznego im. Jerzego Kukuczki w Katowicach, Biblioteka Śląska w Katowicach, Centrum Informacji Naukowej i Biblioteka Akademicka, Górnośląska Wyższa Szkoła Handlowa im. Wojciecha Korfańtego w Katowicach-Piotrowicach, Planetarium – Śląski Park Nauki w Chorzowie, Politechnika Śląska w Gliwicach – Wydział Automatyki, Elektroniki i Informatyki, Śląski Uniwersytet Medyczny w Katowicach – Wydział Nauk Medycznych, Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach, Uniwersytet Śląski w Katowicach – budynek rektoratu.

 <p>a)</p>	 <p>b)</p>	 <p>c)</p>
 <p>d)</p>	 <p>e)</p>	 <p>f)</p>
 <p>g)</p>	 <p>h)</p>	 <p>i)</p>
 <p>j)</p>	 <p>k)</p>	 <p>l)</p>

Źródło: <https://commons.wikimedia.org>

Zadanie 8. „Śląski Festiwal Nauki Katowice”(ŚFNK) – co to za wydarzenie? Odpowiedz na pytania:

1. W jakim celu organizowany jest Śląski Festiwal Nauki Katowice?

.....

2. W 2023 roku obchodzimy kolejną edycję ŚFNK – którą?

.....

3. Kto jest pomysłodawcą Festiwalu i jego liderem?

.....

4. Pod jakim hasłem będzie się odbywał tegoroczny ŚFNK?

.....

5. Jaki jest główny cel tegorocznej edycji ŚFNK?

.....

Zadanie 9 (domowe). Ilustracje przedstawiają herby miast województwa śląskiego. Dopasuj poniższe nazwy miast do ich herbów.

Bytom, Chorzów, Cieszyn, Częstochowa, Gliwice, Jastrzębie-Zdrój, Katowice, Pszczyna, Rybnik, Ustroń, Wodzisław Śląski, Zabrze.

			
a).....	b).....	c).....	d).....
			
e).....	f).....	g).....	h).....
			
i).....	j).....	k).....	l).....

Podsumowanie zajęć.

Nauczyciel: *Bez nauki nie zmienimy jakości i sposobu życia na Śląsku. To dobro naturalne, ważniejsze dla przyszłości mieszkańców niż paliwa kopalne czy przemysł z nimi związany. W Mieście Nauki możemy uczynić z niej nowy przemysł. Ważne jest, aby w naszym województwie oczywiste było korzystanie z nauki do rozwiązywania codziennych problemów, a także by możliwe było udzielenie odpowiedzi na niemal każde pytanie*⁵.

Bibliografia:

- Kalisiewicz D. (red.): Nowa Encyklopedia Powszechna PWN. T.4: M-P. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 1996, s. 406.
- Plebańska M.: Kompetencje cyfrowe i ich cyfrowy rozwój. Warszawa, Difin, 2021, s. 7.

Netografia⁶:

- <https://pl.wikipedia.org/>
- <https://us.edu.pl/2023-rokiem-nauki-w-województwie-slaskim/>
- <https://us.edu.pl/europejskie-miasto-nauki/>
- https://pl.wikipedia.org/wiki/Miasta_w_wojew%C3%B3dztwie_%C5%9B%C4%85skim
- <https://commons.wikimedia.org>
- <https://www.slaskifestiwalnauki.pl/>

ODPOWIEDZI:

Zadanie 1. Katowice.

Zadanie 2. W województwie śląskim znajdują się 72 miasta (stan na 2023 rok).

Zadanie 3. C.

Zadanie 4. a) Wojciech Korfanty; b) Karol Miarka (starszy); c) Juliusz Ligoń; d) Maria Kujawska; e) Józef Lompa; f) Zbigniew Religa; g) Kazimierz Kutz; h) Konstanty Wolny; i) Krystyna Bochenek; j) Józef Rymer; k) Irena Bajerowa; l) Henryk Sławik.

Zadanie 5. a) Karol Miarka (starszy); b) Maria Kujawska; c) Konstanty Wolny; d) Juliusz Ligoń; e) Irena Bajerowa; f) Henryk Sławik; g) Józef Lompa; h) Józef Rymer; i) Zbigniew Religa; j) Wojciech Korfanty; k) Krystyna Bochenek; l) Kazimierz Kutz.

Zadanie 6.

a) P; b) F; c) P; d) P; e) P; f) P.

Zadanie 7.

- Uniwersytet Śląski w Katowicach – budynek rektoratu,
- Biblioteka Śląska w Katowicach,
- Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach,
- Śląski Uniwersytet Medyczny w Katowicach – Wydział Nauk Medycznych,
- Planetarium – Śląski Park Nauki w Chorzowie,

⁵ <https://us.edu.pl/europejskie-miasto-nauki/>

⁶ Dostępność stron internetowych sprawdzono 27.12.2023.

- f) Akademia Sztuk Pięknych w Katowicach,
- g) Akademia Muzyczna im. Karola Szymanowskiego w Katowicach,
- h) Politechnika Śląska w Gliwicach – Wydział Automatyki, Elektroniki i Informatyki,
- i) Akademia Wychowania Fizycznego im. Jerzego Kukuczki w Katowicach,
- j) Górnośląska Wyższa Szkoła Handlowa im. Wojciecha Korfatego w Katowicach-Piotrowicach,
- k) Centrum Informacji Naukowej i Biblioteka Akademicka,
- l) Akademia Techniczno-Humanistyczna w Bielsku-Białej.

Zadanie 8.

1. Celem jest popularyzacja nauki w województwie śląskim, rozbudzenie naukowej ciekawości uczestników Festiwalu, a także promocja uczelni wyższych, które funkcjonują nie tylko na obszarze Katowic, ale i całego regionu. Festiwal to okazja do podkreślenia dokonań szkolnictwa wyższego, jak również promocja Miasta Katowice jako dobrego miejsca do podjęcia studiów czy pracy. Podczas wydarzenia organizowane są ciekawe warsztaty, szkolenia i wykłady naukowe.
2. W 2023 roku obchodzimy 7 edycję ŚFNK.
3. Pomysłodawcą i liderem ŚFNK jest Uniwersytet Śląski w Katowicach.
4. Hasło ŚFNK w 2023 roku to: „Nauka da nam przyszłość”.
5. Głównym celem 7 edycji Festiwalu jest oficjalne rozpoczęcie obchodów Europejskiego Miasta Nauki Katowice 2024.

Zadanie 9.

a) Katowice; b) Zabrze; c) Cieszyn; d) Pszczyna; e) Częstochowa; f) Bytom; g) Gliwice; h) Rybnik; i) Chorzów; j) Jastrzębie-Zdrój; k) Ustroń ; l) Wodzisław Śląski.

SCENARIUSZE I ZESTAWIENIA

KATARZYNA HERICH

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Józefa Lompy w Katowicach

O TYM, DLACZEGO LUDZKI MÓZG JEST LEPSZY OD KAWAŁKA METALU, CZYLI “MATYLDA” ROALDA DAHLA

SCENARIUSZ LEKCJI DLA KLASY V SZKOŁY PODSTAWOWEJ

1. **Uczestnicy:** uczniowie V klasy szkoły podstawowej.
2. **Czas zajęć:** 60 min.
3. **Cele zajęć:**
 - ✓ **Cel ogólny:** promocja i rozwój czytelnictwa dzieci oraz popularyzacja książki „Matyllda” Roalda Dahla.
 - ✓ **Cele operacyjne. Uczniowie potrafią:**
 - wypowiadać się na temat przeczytanej lektury,
 - zapamiętać najważniejsze wydarzenia z książki,
 - stworzyć własny limeryk,
 - pracować indywidualnie i w grupie.
4. **Metody zajęć:** rozmowa, pogadanka, praca indywidualna ucznia, praca w grupach.
5. **Środki dydaktyczne:** test sprawdzający wiedzę o lekturze, ilustracje z książki, rozsypanka, krzyżówka.
6. **Przebieg zajęć:**
 - nauczyciel wita uczniów i wyjaśnia cel spotkania - pogadanka na temat książki wybranej na zajęcia i jej ekranizacji;
 - w czasie rozmowy kierowanej uczniowie opisują swoje przeżycia związane z lekturą książki *Matyllda* Roalda Dahla. Nauczyciel zachęca do lektury innych książek tego autora;
 - ustny sprawdzian z przeczytanej lektury: uczniowie odpowiadają na pytania testu z wiedzy o książce (**Załącznik nr 1**);
 - nauczyciel wyjaśnia podstawowe zasady tworzenia limeryku i elementy (5 wersów, rymy *a a b b a*), jakie powinny się na niego składać, podaje proste przykłady takich wierszyków (*Mądre dziewczynki z panią nauczycielką / uczyniły bibliotekarce radość wielką / bo rozwiązywały zagadki, odpowiadały na pytania / wszystkie okazały się proste dla nich zadania / o jakich nie śniło się marzycielkom*) i zachęca uczniów do utworzenia własnych limeryków;
 - praca indywidualna: na podstawie wybranych ilustracji z książki uczniowie opowiadają jakich sytuacji one dotyczą (**uwaga: można wybrać przykłady z dowolnego wydania „Matylldy”, ale z ilustracjami Quentina Blake’a**);
 - zabawa-rozsypanka: *Z tym tytułem jest coś nie tak* – uczniowie rozwiązują zagadki – po wylosowaniu kartki z błędnym tytułem książki, muszą podać właściwy (**Załącznik nr 2**);
 - praca indywidualna: rozwiązywanie krzyżówki związanej z treścią lektury (**Załącznik nr 3**);
 - zakończenie zajęć i pożegnanie uczniów.

ZAŁĄCZNIK NR 1: Test wiedzy o lekturze.

(odpowiedzi zapisano kursywą)

1. Jak brzmi pierwsze zdanie książki?
 - a) Czasami zdarzają się rodzice, którzy w ogóle nie wykazują zainteresowania swoimi dziećmi, i oni są oczywiście o wiele gorsi.
 - b) *Zabawna sprawa z tymi rodzicami.*
 - c) A Matylda była wrażliwa i genialna.
2. Ile dzieci mieli państwo Piołunowie i jakie były ich imiona?
Dwoje: Matylda i Michał.
3. Ile lat miała Matylda, kiedy nauczyła się mówić?
Półtora roku.
4. Ile lat miała Matylda, kiedy czytała już szybko i płynnie?
Cztery.
5. Jaka była jedyna książka w domu jej rodziców?
„Łatwa kuchnia”.
6. Czy brat Matyldy był od niej starszy, czy młodszy? O ile lat?
Był o 5 lat starszy.
7. Czym zajmowała się pani Piołunowa popołudniami?
Grała w bingo.
8. Jak nazywała się pani bibliotekarka?
Pani Nowelka.
9. Jaką pierwszą dorosłą książkę zaferowała bibliotekarka Matyldzie?
„Wielkie złudzenia” Dickensa.
10. Czym zajmował się (na czym polegała jego praca) pan Piołun?
Sprzedawał samochody.
11. Na czym polegała nieuczciwość pana Piołuna?
Dodawał trocin do oleju w skrzyni biegów, przestawiał licznik samochodu za pomocą wiertarki.
12. Co zwykle jadła rodzina Piołunów na kolację i w jaki sposób?
Gotowe dania w aluminiowych pojemnikach umieszczone na tacach, które trzymali na swoich kolanach i oglądali telewizję.
13. Dlaczego pan Piołun nie mógł zdjąć kapelusza?
Ponieważ Matylda posmarowała wewnętrzną część kapelusza superklejem.
14. Co wywołało złość Matyldy na tatę i konieczność spłatania drugiego psikusa?
Tata podarł jej książkę z biblioteki.
15. Jakie wyjątkowe zwierzątko miał kolega Matyldy – Franek?
Miał papugę, która potrafiła mówić.
16. Jaki duch straszył w salonie państwa Piołunów?
Papuga w klatce, umieszczona przez Matyldę w kominku.
17. Kto najlepiej podliczył rachunki pana Piołuna?
Matylda.
18. Jaki kolor miały włosy pani Piołunowej i dlaczego taki?
Platynowy, ponieważ używała do nich specyfiku PLATYNOWOBLOND BARDZO SILNA FARBA DO WŁOSÓW.
19. Co pan Piołun wcierał w skórę głowy?
OLEJEK Z FIOŁKÓW.
20. Z czego musiało się składać śniadanie pana Piołuna?
Dwa jajka sadzone na grzankach, trzy parówki, trzy plastry boczku i trochę smażonych pomidorów.
21. Jakie imię nosiła Szkoła Podstawowa, do której chodziła Matylda?
Szkoła Podstawowa im. Łamignata.
22. Kim była pani Pałka?
Dyrektorką szkoły.
23. Jak nazywała się nauczycielka Matyldy?
Pani Winia Miodek.

24. Co odpowiedziała Matylda na pytanie nauczycielki do ilu potrafi liczyć?
Nie wiem, proszę pani. Ale chyba do bardzo wielu.
25. O kim Matylda ułożyła limeryk na lekcji?
O nauczycielce – pani Miodek.
26. Dlaczego Matylda uważała, że we wszystkich książkach dla dzieci powinny być zabawne kawałki?
„Bo dzieci nie są tak poważne jak dorośli i uwielbiają się śmiać.”
27. Kim była pani Pałka zanim została dyrektorką szkoły?
Sławną lekkoatletką – rzucała młotem.
28. Jak na wizytę nauczycielki zareagowali rodzice Matyldy?
Byli niezadowoleni, nie wyłączyli telewizora, nie dali sobie powiedzieć, że Matylda jest genialna.
29. Jak miała na imię przyjaciółka Matyldy?
Lawenda.
30. Czym było Dusito?
Wynalazkiem pani Pałki. Była to wąska i wysoka szafka, z której ścian wystawały kawałki szkła – więc nie można się było oprzeć. Należało w niej stać za karę.
31. Co pani Pałka zrobiła Julowi Stęchlakowi za jedzenie cukierków na lekcji?
Złapała go za rękę i miotnęła nim za okno (wylądował w ogrodzie, w samym środku grządki z sałatą).
32. Dlaczego pani Pałka zwróciła uwagę na Amandę Mszycę?
Ponieważ dziewczynka miała zaplecione warkocze, które nie podobały się pani Pałce.
33. Co pani Pałka kazała zrobić Brzusiowi Truchcikowi za zjedzenie jej kawałka tortu czekoladowego i jak to się skończyło?
Kazała chłopcu zjeść cały tort czekoladowy. Brzus go zjadł, cała szkoła zebrana w auli wiwatowała na jego cześć. Wściekła pani Pałka robiła mu na głowie półmisek, na którym spoczywał tort.
34. Co wydarzyło się podczas wizytacji pani Pałki w klasie Matyldy?
Nikodem Kmiotek wylądował w kącie za brudne ręce i poplamioną koszulę. Stał tam na jednej nodze. Pani Pałka podniosła Ruperta za włosy (bo nie wiedział ile jest 7+7), a Eryka Tusza za uszy (bo nie potrafił przeliterować słowa: chytrze), nie uwierzyła Matyldzie, że dziewczynka przeczytała “Nicholasa Nickleby” Dickensa i napiła się wody z dzbanka, w którym była traszka (oskarżyła o to Matyldę i zapowiedziała, że ją za to wyrzuci ze szkoły).
35. Kto wyrzucił na panią Pałkę szklanę z wodą, w której była traszka?
Matylda. Nie ruszając się ze swojego miejsca.
36. Gdzie mieszkała nauczycielka Matyldy (pani Miodek)?
W małym, skromnym domku, który wynajęła od rolnika.
37. O czym Matylda dowiedziała się z opowieści swojej nauczycielki?
Że pani Pałka jest ciotką pani Miodek, że pani Pałka najprawdopodobniej zabiła ojca pani Miodek, przejęła cały jej spadek i znęcała się nad panią Miodek przez całe jej życie, zamiast się nią opiekować.
38. Jak ma na imię pani Pałka?
Agata.
39. Kto znokautował panią Pałkę?
Jej strach – zemdląca. Wydawało jej się, że duch brata do niej przemówił.
40. Kim był pan Kapelutek?
Zastępcą dyrektorki.
41. Gdzie i dlaczego wyjeżdżali rodzice Matyldy?
Do Hiszpanii (tam pan Piołun wysyłał pieniądze ze sprzedaży kradzionych samochodów), ponieważ ojciec Matyldy musiał uciekać przed policją z powodu swoich ciemnych interesów związanych z handlem samochodami.
42. Jak kończy się książka?
Państwo Piołunowie wraz z bratem Matyldy wyjeżdżają, a dziewczynka zostaje z panią Miodek.

Uwaga – quiz oparty jest na wydaniu:

Matylda / Roald Dahl ; tł. Mariusz Arno Jaworowski ; il. Quentin Blake. – Poznań : Wydawnictwo Zysk i S-ka, 2002.

Załącznik nr 2 – zabawa Z tym tytułem jest coś nie tak.

(właściwy tytuł zapisano w nawiasie, kursywą)

1. Akademia Pana Atramenta. (*Akademia Pana Kleksa*)
2. Ania z Leśnego Wzgórza. (*Ania z Zielonego Wzgórza*)
3. Awantura o Zosię. (*Awantura o Basię*)
4. Bracia Tygrysie Serce. (*Bracia Lwie Serce*)
5. Charlie i fabryka marmolady. (*Charlie i fabryka czekolady*)
6. Chłopcy z Placu Wrony. (*Chłopcy z Placu Broni*)
7. Czternastoletni kapitan. (*Piętnastoletni kapitan*)
8. Duma i zaduma. (*Duma i uprzedzenie*)
9. Dziedzic Lewawu. (*Władca Lewawu*)
10. Folwark kurzący. (*Folwark zwierzęcy*)
11. Godzina pąsowej piwonii. (*Godzina pąsowej róży*)
12. Grona radości. (*Grona gniewu*)
13. Harry Potter i Baron Półkrwi. (*Harry Potter i Księżę Półkrwi*)
14. Harry Potter i Czara Prawdy. (*Harry Potter i Czara Ognia*)
15. Harry Potter i Muzeum Tajemnic. (*Harry Potter i Komnata Tajemnic*)
16. Harry Potter i Zakon Hipogryfa. (*Harry Potter i Zakon Feniksa*)
17. Historia błękitnej cizemki. (*Historia żółtej cizemki*)
18. Hobbit, czyli tam i nazajutrz. (*Hobbit, czyli tam i z powrotem*)
19. Jak Romek został strażakiem. (*Jak Wojtek został strażakiem*)
20. Kajko i Kogut. (*Kajko i Kokosz*)
21. Kapelusz za 200 tysięcy. (*Kapelusz za 100 tysięcy*)
22. Kolekcjoner pierścieni. (*Władca Pierścieni*)
23. Lew, czarownica i stara skrzynia. (*Lew, czarownica i stara szafa*).
24. Mikołajek i inne kwiatki. (*Mikołajek i inne chłopaki*)
25. O psie, który jeździł tramwajem. (O psie, który jeździł koleją)
26. O trzech takich, co ukradli księżyc. (O dwóch takich, co ukradli księżyc)
27. Ogniem i szablą. (*Ogniem i mieczem*).
28. Opowiadania ze Wzgórza Muminków. (*Opowiadania z Doliny Muminków*)
29. Panna z tysią głową. (*Panna z mokrą głową*)
30. Paziowie króla Mikołaja. (*Paziowie króla Zygmunta*)
31. Plastusiowy notesik. (*Plastusiowy pamiętnik*)
32. Podróż za jeden talon. (*Podróż za jeden uśmiech*)
33. Powódź. (*Potop*)
34. Przygody Bartłomieja Gąbki. (*Przygody Baltazara Gąbki*)
35. Przygody Wojtka Sawyera. (*Przygody Tomka Sawyera*)
36. Puc, Bursztyn i Diament. (*Puc, Bursztyn i goście*)
37. Rozkoszny Karolek. (*Koszmary Karolek*)
38. Stary człowiek i jezioro. (*Stary człowiek i morze*)
39. Szara owieczka. (*Czarna owieczka*)
40. Szatan z piątej klasy. (*Szatan z szóstej klasy*)
41. Szewczyk Niteczka. (*Szewczyk Dratewka*)
42. Tomek w krainie piżmaków. (*Tomek w krainie kangurów*)
43. W 120 dni dookoła świata. (*W 80 dni dookoła świata*)
44. W pustyni i w dżungli. (*W pustyni i w puszczy*).
45. Wielkie pomysły. (*Wielkie nadzieje lub Wielkie złudzenia*)

KARTA PRACY (ROZSYPAŃKA) DO WYDRUKU I ROZCIĘCIA

KAPELUSZ ZA 200 TYSIĘCY	CHŁOPCY Z PLACU WRONY	O TRZECH TAKICH, CO UKRADLI KSIĘŻYC
TOMEK W KRAINIE PIŻMAKÓW	AWANTURA O ZOSIĘ	HARRY POTTER I ZAKON HIPOGRYFA
CZTERNASTOLETNI KAPITAN	HARRY POTTER I BARON PÓŁKRWI	PODRÓŻ ZA JEDEN TALON
JAK ROMEK ZOSTAŁ STRAŻAKIEM	POWÓDŹ	ANIA Z LEŚNEGO WZGÓRZA
SZATAN Z PIĄTEJ KLASY	HARRY POTTER I CZARA PRAWDY	OPOWIADANIA ZE WZGÓRZA MUMINKÓW
HISTORIA BŁĘKITNEJ CIŻEMKI	HARRY POTTER I MUZEUM TAJEMNIC	MIKOŁAJEK I INNE KWIATKI
O PSIE, KTÓRY JEŹDZIŁ TRAMWAJEM	AKADEMIA PANA ATRAMENTA	DZIEDZIC LEWAWU
PUC, BURSZTYN I DIAMENT	HOBBIT, CZYLI TAM I NAZAJUTRZ	ROZKOSZNY KAROLEK
KOLEKCJONER PIERŚCIENI	PLASTUSIOWY NOTESIK	W 120 DNI DOKOŁA ŚWIATA
SZARA OWIECZKA	PRZYGODY WOJTKA SAWYERA	SZEWCZYK NITECZKA
W PUSTYNI I W DŻUNGLI	OGNIEM I SZABLĄ	TAJEMNICA CZERWONEJ PIECZĘCI
GODZINA PĄSOWEJ PIWONII	FOLWARK KURCZĘCY	LEW, CZAROWNICA I STARA SKRZYŃKA
GRONA RADOŚCI	DUMA I ZADUMA	STARY CZŁOWIEK I JEZIORO
PAZIOWIE KRÓLA MIKOŁAJA	PANNA Z ŁYSĄ GŁOWĄ	CHARLIE I FABRYKA MARMOLADY
BRACIA TYGRYSIE SERCE	KAJKO I KOGUT	PRZYGODY BARTŁOMIEJA GĄBKII

ZAŁĄCZNIK NR 3 – Krzyżówka.

(odpowiedzi podane są w nawiasach – wersalikami)

PIONOWO:

1. Olejek z tych kwiatów wcierał w głowę tata głównej bohaterki. (FIOŁKI)
5. Imię brata Matyldy. (MICHAŁ)
8. Z niego Matylda przyrządzała sobie gorącą czekoladę albo koktajle. (MLEKO)
14. Mówiła jedynie: „Kości me grzechoczą!” (PAPUGA)
17. Używany do wykonywania trudniejszych działań matematycznych. (KALKULATOR)
18. „Ktoś, kto jest bardzo wybredny, jeśli chodzi o jedzenie”. (SMAKOSZ)
19. Oryginalne spodnie pani Pałki. (BRYCZESY)
20. Zakątek. Taki napis widniał na furtce przed domem rodziców Matyldy. (CICHY)

POZIOMO:

2. Nazwisko rodziców Matyldy. (PIOŁUN)
3. Imię autora książki. (ROALD)
4. "Miłośniczka". Tytuł pierwszego rozdziału książki. (KSIĄŻEK)
6. "..... kuchnia". Tytuł jedynej książki w domu, należącej do mamy Matyldy. (ŁATWA)
7. Miejsce, z którego Matylda wypożyczała książki. (BIBLIOTEKA)
9. Tata Matyldy przestawiał go za pomocą wiertarki. (LICZNIK)
10. Jej oglądanie to ulubione zajęcie mamy Matyldy. (TELEWIZJA)
11. Imię taty Matyldy. (HENRYK)
12. Użyty przez Matyldę spowodował, że jej tata nie mógł zdjąć kapelusza z głowy. (SUPERKLEJ)
13. Właściciel mówiącej papugi. (FRANEK)
15. Smak tortu zjedzonego przez Brzusia Truchcika. (CZEKOLADOWY)
16. Takiego koloru oczy miała pani Miodek. (NIEBIESKIE)

Uwaga: krzyżówka dostępna również pod linkiem: <https://learningapps.org/watch?v=pox61w9it23>

SCENARIUSZE I ZESTAWIENIA

ELŻBIETA TROJAN

Opolskie Centrum Edukacji
Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Opolu

WITOLD GOMBROWICZ (1904-1969)

ZESTAWIENIE BIBLIOGRAFICZNE W WYBORZE

Witold Gombrowicz był jednym z najwybitniejszych polskich pisarzy XX wieku. Przypadająca w 2024 roku 120. rocznica urodzin literata stanowi doskonałą okazję do wzmocnienia potrzeby obecności jego dzieł i myśli w zbiorowej świadomości Polaków. Dorobek Gombrowicza od dziesięcioleci stanowi wizytówkę nowoczesnej polskiej kultury, jej uniwersalnego wymiaru i awangardowego potencjału. W uznaniu zasług pisarza Senat RP ustanowił rok 2024 Rokiem Witolda Gombrowicza.

Zestawienie bibliograficzne obejmuje 70 opisów wydawnictw zwartych i artykułów z czasopism, zawierających teksty biograficzne, metodyczne dla nauczycieli, scenariusze zajęć, materiały repertuarowe oraz opracowania dla uczniów – analizy, interpretacje literackie, przykłady wypracowań. Wykaz adresowany jest do nauczycieli języka polskiego oraz uczniów zainteresowanych twórczością Witolda Gombrowicza.

WYDAWNICTWA ZWARTE

1. Ferdydurke / Witold Gombrowicz. – Kraków : Wydawnictwo Literackie, 2001. – 298, [2] s.
2. Ferdydurke / Witold Gombrowicz. – Kraków : Wydawnictwo Literackie, 2003. – 295, [1] s.
3. Ferdydurke / Witold Gombrowicz. – Kraków : Wydawnictwo Literackie, 2017. – 293, [1] s.
4. Ferdydurke / Witold Gombrowicz. – Kraków : Wydawnictwo Literackie, 2021. – 293, [1] s.
5. Ferdydurke biografia powieści / Łukasz Garbał. – Kraków : Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych „Universitas”, cop. 2010. – 274 s.
6. Ferdydurke Witolda Gombrowicza / Aleksandra Bednarska. – Gdańsk: Marek Rożek. – 1994. – 45 s.
7. Ferdydurke Witolda Gombrowicza / Leszek Żuliński. – Warszawa : „Arkadia”, [1995]. – 27, [1] s.
8. „Ferdydurke” Witolda Gombrowicza / Michał Głowiński. – Wyd. 2. – Warszawa : Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, 1995. – 119, [1] s.
9. Ferdydurke Witolda Gombrowicza / [opracowała Anna Mądry ; model wypracowania maturalnego: Monika Matella-Pyrek]. – Toruń : Wydawnictwo Literat, 2019. – 173, [7] s.
10. Ferdydurke Witolda Gombrowicza / opracowała Irena Nowacka. – Lublin : Biblioteka Wysyłkowa, 1994 . – [2], 37, [1] s.
11. Ferdydurkizm czyli Gombrowicz w szkole / Stanisław Bortnowski. – Warszawa : „Stentor”, 1994. – 281 s.
12. Gombrowicz i krytycy / wybór i opracowanie Zdzisław Łaciński. – Kraków : Wydawnictwo Literackie, 1984. – 847 s.

13. Gombrowicz : ja, geniusz. T. 1 / Klementyna Suchanow. – Wołowiec ; Warszawa : Wydawnictwo Czarne ; Muzeum Literatury im. Adama Mickiewicza, 2017. – 582, [2] s.
14. Gombrowicz : ja, geniusz. T. 2 / Klementyna Suchanow. – Wołowiec ; Warszawa : Wydawnictwo Czarne ; Muzeum Literatury im. Adama Mickiewicza, 2017. – 598, [2] s.
15. Gombrowicz wyklęty albo o wychowaniu patriotycznym na lekcjach POLSKI(ego) / Piotr Kołodziej // W : Lekcja POLSKI(ego) : praktyki edukacyjne wobec niepokojów XXI wieku. T. 1, Narracje tożsamościowe w edukacji polonistycznej / redakcja naukowa Anita Gis, Krzysztof Koc, Maria Kwiatkowska-Ratajczak, Mirosław Wobalis. – Poznań : Wydawnictwo Naukowe UAM, 2021. – S. 185-207.
16. Gra w Gombrowicza / Jerzy Jarzębski. – Warszawa : Państwowy Instytut Wydawniczy, 1983. – 514 s.
17. Ja, Ferdurke / Zdzisław Łapiński. – Kraków : Wydawnictwo Literackie, 1997. – 162, [2] s.
18. Konrad i Gombrowicz w walce o swoją wybitność / Aniela Kowalska. – Warszawa: Państwowy Instytut Wydawniczy, 1986. – 222 s.
19. Polski Kosmos : dziesięć esejów przy Gombrowiczu / Andrzej Falkiewicz. – Kraków: Wydawnictwo Literackie, 1981. – 281 s.
20. Pomysły do interpretacji : studia i szkice o literaturze polskiej / Leonard Neuger. – Kraków : Oficyna Literacka, 1997. – 245, [3] s.
21. Przeczytacie „Ferdurke” : szkolna encyklopedia języków Ferdurki / Jerzy Paszek, Filip Mazurkiewicz. – Katowice : „Książnica”, 1998. – 154, [6] s.
22. Tango Gombrowicza / zebrał, przełożył i wstępem opatrzył Rajmund Kalicki. – Kraków: Wydawnictwo Literackie, 1984. – 389 s.
23. Witold Gombrowicz. [1]. Studium portretowe / Tadeusz Kępiński. – Kraków: Wydawnictwo Literackie 1988. – 412 s.
24. Witold Gombrowicz „Ferdurke” / opracował Leszek Żuliński. – Warszawa : „Jota”, 1990. – 55, [1] s.
25. Witold Gombrowicz i świat jego młodości / Tadeusz Kępiński. – [Wyd.3] . - Kraków: Wydawnictwo Literackie, 1987. – 405 s.

ARTYKUŁY Z CZASOPIM

26. Bohater „Ferdurke” wobec „chłystka” w sobie / Klaudia Sołoduch // Język Polski w Liceum. – 2004/2005, nr 3, s. 55-61.
27. Brzydula : spektakl poświęcony kwestii przemocy i tolerancji (na motywach „Iwony Księżniczki Burgunda” Witolda Gombrowicza, przeznaczony dla uczniów klas IV-VI szkoły podstawowej) / Justyna Czernicka // Biblioteka w Szkole. – 2015, nr 2, s. 30-33.
28. „Ferdurke” Gombrowicz // Cogito. – 2015, nr 9, s. 35.
29. „Ferdurke” – kto czytał ten trąba! // Cogito. – 2019, nr 5, s. 38-43.
30. „Ferdurke” – tradycja i nowoczesność / Naneta Kłobukowska // Inspiracje. Biuletyn Informacyjny. – 1989, nr 21, s. 20-25.
31. „Ferdurke” Witolda Gombrowicza : (analiza i interpretacja) // Cogito. – 2015, nr 22, s. 32-33.
32. „Ferdurke” Witolda Gombrowicza / Dorota Nosowska // Cogito. - 2022, nr 3, s. 42-48.
33. „Ferdurke” Witolda Gombrowicza na lekcjach języka polskiego w szkole średniej / Zenon Kasprzyk // Polonistyka. – 1991, nr 10, s. 661-668.
34. Ferdurke Witolda Gombrowicza w kulturze masowej / Małgorzata Borczyńska // Język Polski w Szkole Ponadpodstawowej. – 2019/2020, nr 2, s. 83-88.
35. Funkcje groteski w dramacie (Witkacy, Gombrowicz, Różewicz, Mrozek) / Andrzej Łopata // Język Polski w Szkole Średniej. – 1998/1999, nr 2, s. 43-52.
36. Gombrowicz – a kto to taki? / Stanisław Bortnowski // Język Polski w Szkole Średniej. – 1991/1992, z. 2, s. 81-91.
37. Gombrowicz na łamach londyńskich „Wiadomości” / Marcin Rychlewski // Polonistyka. – 1998, nr 6, s. 338-345.
38. Gombrowicz w szkole – dobrze czy źle obecny? / Grażyna Różańska // Język Polski w Liceum. – 2012, nr 1, s. 77-87.
39. Gombrowicz wielkim pisarzem był : konkurs czytelniczy dotyczący twórczości Witolda Gombrowicza dla uczniów liceum / Maria Dymel // Poradnik Bibliotekarza. – 2004, nr 2, s. 24-25.

40. Groteska jako kategoria estetyczna sztuki XX wieku – próba analizy “Ferdynand” Witolda Gombrowicza / Aleksandra Klich-Siewiorek, Eugeniusz Szymik // *Język Polski w Szkole Średniej*. – 1998/1999, z. 2, s. 62-67.
41. Groteska – temat na czasie. Groteska – geneza i ewoluowanie terminu / Barbara Matusiak // *Polonistyka*. – 2020, nr 5, s. 14-21.
42. Gry (językowe i nie tylko), czyli co łączy Gombrowicza z Kapuścińskim? / Agata Wójtowicz-Stefańska // *Nowa Polszczyzna*. – 2007, nr 1, s. 25-33.
43. Iwona księżniczka Burgunda – bohaterka dramatu Gombrowicza – jako kozioł ofiarny / Magdalena Gołaczyńska // *Warsztaty Polonistyczne*. – 1999, nr 1, s. 74-77.
44. „Iwona, księżniczka Burgunda” i umkliwość Gombrowicza / Maria Cyran // *Język Polski w Liceum*. – 2012/2013, nr 4, s. 35-48.
45. Kim są starzy dla młodych? – rozprawka z “Ferdynand” / Dorota Nosowska // *Cogito*. – 2019, nr 5, s. 44-47.
46. Kostium, maska, przebranie – bohaterowie ukrywający tożsamość / Agata Rosochacka // *Poradnik Bibliograficzno-Metodyczny*. – 2012, nr 2, s. 19-30.
47. Kto się boi Witolda Gombrowicza? / Mariola Krzyworóżka // *Polonistyka*. – 2007, nr 8, s. 39-44.
48. Którędy do Gombrowicza? / Andrzej Łopata // *Polonistyka*. – 1999, nr 9, s. 537-540.
49. Między formą a nicością, czyli z Gombrowiczem ku wolności / Maria Wardęga // *Polonistyka*. – 2001, nr 10, s. 613-618.
50. O biografii zewnętrznej i wewnętrznej (na przykładzie Gombrowicza) / Stanisław Bortnowski // *Polonistyka*. – 1994, nr 2, s. 77-81.
51. O czym jest „Ferdynand” W. Gombrowicza? / Teresa Tomczak // *Język Polski w Szkole Średniej*. – 1996/1997, z. 1, s. 100-102.
52. O narodzie i patriotyzmie, czyli jak pogawędzić na trudne tematy : (propozycja metodyczna) / Urszula Chowaniec // *Język Polski w Liceum*. – 2001/2002, nr 2, s. 40-49.
53. Okrucieństwo śmiechu, czyli o przedwojennej prozie Witolda Gombrowicza / Tomasz Mizerkiewicz // *Polonistyka*. – 2004, nr 10, s. 11-15.
54. Operetka tragizmem brzemienna / Stanisław Rzęsikowski // *Język Polski w Szkole Średniej*. – 1993/1994, z. 3, s. 72-81.
55. „Operetka” Witolda Gombrowicza jako „partytura teatralna” / Małgorzata Woś // *Język Polski w Szkole Średniej*. – 2000/2001, nr 4, s. 21-27.
56. Ostrożnie z “Ferdynand” Witolda Gombrowicza! / Waldemar Rajca // *Język Polski w Szkole Średniej*. – 1990/1991, z. 2, s. 72-84.
57. Oswajanie Gombrowicza / Bogumiła Kaniewska // *Polonistyka*. – 2002, nr 6, s. 347-352.
58. Pastisz i parodia jako konsekwencja stylizacji w “Trans-Atlantyku” W. Gombrowicza / Stanisław Żak // *Język Polski w Szkole Średniej*. – 1995/1996, z. 3, s. 32-44.
59. Patriotyzm – tak, ale... / Grzegorz Gołaszewski // *Język Polski w Liceum*. – 2006/2007, nr 3, s. 10-21.
60. Propozycje szkolnego odczytania “Ferdynand” Witolda Gombrowicza w klasie III liceum / Anna Szurczak // *Język Polski w Szkole Średniej*. – 1988/1989, z. 4, s. 400-409.
61. Rekwizyty Gombrowicza / Monika Janowska // *Język Polski w Szkole Ponadpodstawowej*. – 2017/2018, nr 4, s. 72-77.
62. Rok Gombrowiczowski : konkurs dla uczniów szkół średnich / Władysław Bielawski // *Biblioteka w Szkole*. – 2004, nr 6, s. 18-19.
63. Sylwetka Witolda Gombrowicza w polskiej prasie w latach 1970-2004 / Agnieszka Lorenz // *Zeszyty Prasoznawcze*. – 2007, nr 3-4, s. 73-96.
64. Wieszczy, filozof, humorysta / Adam Sroka, Łukasz Czuj, Marcin Świetlicki // *Dialog*. – 1999, nr 11, s. 136-138.
65. Witold Gombrowicz na gimnazjalnych lekcjach języka polskiego w Roku Gombrowiczowskim 2004 / Iwona Morawska // *Klanza w Szkole*. – 2004, nr 2, s. 13-17.
66. Witold Gombrowicz : (Rok Gombrowicza, 100 rocznica urodzin) // *Poradnik Bibliograficzno-Metodyczny*. – 2004, nr 1, s. 57-61.
67. Witold Gombrowicz “Trans-Atlantyk” / Joanna Zajkowska // *Cogito*. – 2008, nr 9, s. 64-69.
68. Wstęp do “Ferdynand” w szkole / Irena Szypowska // *Warsztaty Polonistyczne*. – 1995, nr 3, s. 28-38.
69. Wypracowanie z “Ferdynand” / Marta Majewska // *Cogito*. – 2006, nr 21, s. 74-75.
70. Z wypisów starego belfra : miny u Wiktora Hugo i Witolda Gombrowicza / Antoni Mackiewicz // *Warsztaty Polonistyczne*. – 1995, nr 4, s. 90-91.

DORADCA METODYCZNY POLECA

ANNA MARCOL

Regionalny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli “WOM” w Katowicach

WEBowADBP – PLATFORMA INSPIRACJI

Materiały o nadchodzących rocznicach i nietypowych świętach. Opracowania przydatne bibliotekarzom i nauczycielom różnych przedmiotów i poziomów nauczania. Tematy istotne w danym miesiącu. To wszystko znajdziemy w zasobach WEBowejDBP – platformy Dolnośląskiej Biblioteki Pedagogicznej we Wrocławiu.

Platforma jest redagowana przez nauczycieli bibliotekarzy wrocławskiej ksiąźnicy i jej filii. Powstała w ramach realizacji wspomagania szkół i placówek oświatowych w zakresie pracy dydaktycznej, opiekuńczej i wychowawczej, w tym w wykorzystywaniu technologii informacyjno-komunikacyjnych – obowiązkowego zadania wszystkich bibliotek pedagogicznych związanego – między innymi – z dostarczaniem fachowej literatury i informacji pedagogicznej.

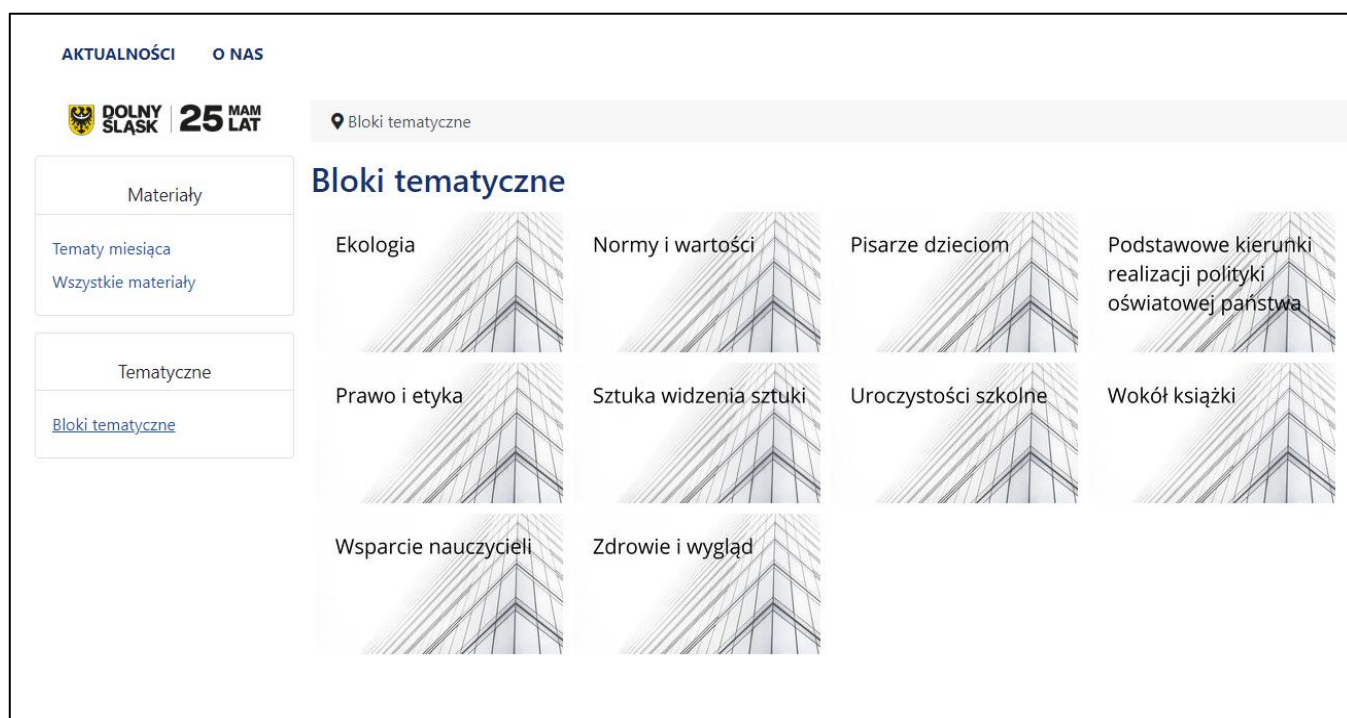
The screenshot displays the WEBowADBP platform interface. At the top left, there is a logo for 'DOLNY ŚLĄSK' and the text 'JEDNOSTKA OŚWIATOWA Samorządu Województwa Dolnośląskiego'. At the top right, the 'WEBowADBP' logo is visible. Below the header, there are navigation links for 'AKTUALNOŚCI' and 'O NAS'. A sidebar on the left contains a 'Materiały' section with a link to 'Tematy miesiąca' and a 'Tematyczne' section with a link to 'Bloki tematyczne'. The main content area features a large red title 'Tematy miesiąca' and a sub-header 'Styczeń'. Below this, there is a grid of 12 topic cards for January, each with a date and a title:

Rafael Santi Nowość	Kierunki rozwoju polityki oświatowej państwa	Poczytaj ze mną	Zagadki dolnośląskie
1 Dzień Domeny Publicznej	4 Światowy Dzień Braille'a	9 Dzień Ligi Ochrony Przyrody	10 Dzień Obniżania Kosztów Energii
12 Charles Perrault	16 Niebieski Poniedziałek	18 Dzień Kubusia Puchatka	19 Ratyfikowanie przez Polskę Europejskiej Konwencji Praw Człowieka

Źródło: <https://dbp.wroclaw.dolnyslask.pl/biblioteki/wroclaw/webowa>

Zasoby są tworzone z myślą o osobach zainteresowanych sprawami kształcenia i wychowania oraz podnoszenia jakości nauczania i uczenia się. Korzystanie z platformy jest całkowicie darmowe i nie wymaga założenia konta użytkownika, aczkolwiek istnieje taka możliwość. Znajdziemy na niej wyselekcjonowane materiały opracowane przez redaktorów, jak również linki do opracowań tworzonych przez osoby spoza biblioteki. Każdy temat jest zaprezentowany na odrębnej witrynie, przygotowanej w kreatorze WIX.

Na stronie startowej WEBowejDBP zaproponowano trzy warianty przeglądania zasobów – wg tematów miesiąca, indeksu alfabetycznego lub bloków tematycznych (Ekologia, Normy i wartości, Pisarze dzieciom, Podstawowe kierunki realizacji polityki oświatowej państwa, Prawo i etyka, Sztuka widzenia sztuki, Uroczystości szkolne, Wokół książki, Wsparcie nauczycieli, Zdrowie i wygląd). Po otwarciu każdego z nich zobaczymy odnośniki do konkretnych zagadnień oraz powiązanych z nimi publikacji, scenariuszy zajęć, interaktywnych ćwiczeń, filmów i innych zasobów cyfrowych.

Źródło: <https://dbp.wroclaw.dolnyslask.pl/biblioteki/wroclaw/webowa-bloki-tematyczne>

Bibliotekarzy w szczególności zainteresują opracowania dotyczące stereotypu bibliotekarza, bibliotek cyfrowych, biblioterapii i bajkoterapii, bookcrossingu, booktalkingu, czytania, czytania wraźniowego, picture booków, literatury dziecięcej, popularyzacji czytelnictwa wśród najmłodszych, prawa autorskiego, Światowego Dnia Własności Intelktualnej oraz zdalnej promocji książki. Zostały zebrane w jednym z bloków. Przeszukując zasoby platformy znajdziemy także strony dotyczące wybranych pisarzy i poetów, ważnych rocznic literackich i kulturalnych oraz pomysłów na gry i zabawy, które można przeprowadzić w bibliotece.

Warto odwiedzić WEBowąDBP!

Z RELACJI UCZESTNIKA

BARBARA MICHAŁEK

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Józefa Lompy w Katowicach

WISŁAWA SZYMBORSKA – PATRONKA ROKU 2023

SPRAWOZDANIE Z WOJEWÓDZKIEGO KONKURSU RECYTATORSKIEGO

Rok 2023 Uchwałą Senatu Rzeczypospolitej Polskiej został ustanowiony rokiem Wisławy Szymborskiej – jednej "z najbardziej znanych polskich poetek (...). [Szymborska] stała się ambasadorką polskiej kultury za granicą. Jej wiersze zostały przetłumaczone na ponad czterdzieści języków. (...) O doniosłości literackiego dorobku Wisławy Szymborskiej świadczą nie tylko nagrody, ale także fakt, że (...) wciąż ma wierne grono czytelników w Polsce i za granicą. Inspiruje literaturoznawców, kulturoznawców, filozofów, krytyków sztuki, a także zwykłych czytelników, którzy znajdują w jej poezji odpowiedzi na najważniejsze pytania. Tematy, które poruszała w swojej poezji, wciąż są aktualne. Forma, jaką się posługiwała, ciągle zachwyca mistrzostwem".

7 grudnia 2023 roku został przeprowadzony **Wojewódzki Konkurs Recytatorski „Wisława Szymborska – patronka roku 2023”**, zorganizowany przez Pedagogiczną Bibliotekę Wojewódzką im. Józefa Lompy w Katowicach, Towarzystwo Nauczycieli Bibliotekarzy Szkół Polskich – Oddział w Katowicach oraz Państwowe Liceum Sztuk Plastycznych im. Józefa Pankiewicza w Katowicach. Jako jego cele organizatorzy wymienili: popularyzację twórczości polskiej noblistki, rozbudzenie i rozwijanie wrażliwości na słowo poetyckie, doskonalenie warsztatowych umiejętności recytatorskich, odkrywanie uzdolnień artystycznych uczniów, integrację środowiska utalentowanej młodzieży.

Wydarzenie odbyło się w pięknie przyozdobionej auli Państwowego Liceum Sztuk Plastycznych w Katowicach przy ul. Ułańskiej. Zebranych powitała Katarzyna Herich, która jednocześnie zaprezentowała postać i główne wątki twórczości Szymborskiej – bohaterki wydarzenia i czuwała nad sprawnym przebiegiem imprezy. Na początku przedstawiła specjalnych gości, a wśród nich: Joannę Nowrot (dyrektora Państwowego Liceum Sztuk Plastycznych im. Józefa Pankiewicza w Katowicach), Aleksandrę Klimas (dyrektora do spraw artystycznych Państwowego Liceum Sztuk Plastycznych im. Józefa Pankiewicza w Katowicach), Damiana Bazana (dyrektora do spraw ogólnopodmiotowych Państwowego Liceum Sztuk Plastycznych im. Józefa Pankiewicza w Katowicach), Krzysztofa Kobiątkę (dyrektora Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. Józefa Lompy w Katowicach), Irenę Rączkę (wieloletnią dyrektorką Państwowego Liceum Sztuk Plastycznych im. Józefa Pankiewicza w Katowicach), Barbarę Michniak (wiceprezesa Zarządu Głównego Towarzystwa Nauczycieli Bibliotekarzy Szkół Polskich w Warszawie), Annę Marcol (prezesa Towarzystwa Nauczycieli Bibliotekarzy Szkół Polskich – Oddziału w Katowicach). Jury stanowili: Marek Chudziński (aktor Teatru Rozrywki w Chorzowie, absolwent Wydziału Aktorskiego Państwowej Wyższej Szkoły

Teatralnej im. Ludwika Solskiego w Krakowie), Barbara Skwara (polonista, bibliotekoznawca, historyk sztuki, pracownik II Liceum Ogólnokształcącego w Katowicach), Barbara Michałek (polonista, bibliotekoznawca, kierownik Wydziału Informacji, Promocji i Współpracy ze Środowiskiem PBW w Katowicach).

Zebranych powitali również: dyrektor Joanna Nowrot, goszcząca wszystkich w progach pięknej, nowoczesnej szkoły, dyrektor Kobiałka – dodający odwagi uczniom oraz prezes Anna Marcol.

Do konkursu zgłoszono 40 uczniów w dwóch kategoriach: szkół podstawowych (klasy 7-8) i ponadpodstawowych. Recytacje rozpoczęli uczniowie szkół podstawowych. W drugiej kolejności – po przerwie – wystąpili uczniowie szkół ponadpodstawowych. Poziom był bardzo wysoki i już w trakcie prezentacji było wiadomo, że jury nie będzie miało łatwego zadania. Po kolejnej przerwie ogłoszono decyzję o przyznaniu nagród.

Laureaci

Szkoły podstawowe

- **1 miejsce:** Zuzanna Beck – wiersz „Perspektywa” (Szkoła Podstawowa nr 2 im. Jana Wyplera w Rudzie Śląskiej),
- **2 miejsce:** Maja Gąsiorak – wiersz „W zatrzęsieniu” (Szkoła Podstawowa nr 10 z Oddziałami Dwujęzycznymi im. Karola Miarki w Mysłowicach),
- **3 miejsce:** Julia Slezarczyk – wiersz „Oda do starości” (Szkoła Podstawowa nr 44 w Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 25 w Katowicach).

Szkoły ponadpodstawowe

- **1 miejsce:** Marta Bekierz – wiersz „Trudne życie z pamięcią” (Śląskie Techniczne Zakłady Naukowe w Katowicach),
- **2 miejsce:** Wiktoria Kieruzel – wiersz „Wywiad z Atropos” (Śląskie Techniczne Zakłady Naukowe w Katowicach),
- **3 miejsce:** Oliwia Brzozowska – wiersz „Rozmowa z kamieniem” (Państwowe Liceum Sztuk Plastycznych im. Józefa Pankiewicza w Katowicach),
- **1 wyróżnienie:** Nadia Świerc – wiersz „Archeologia” (I Liceum Ogólnokształcące im. Stanisława Staszica w Tarnowskich Górach),
- **2 wyróżnienie:** Dominika Bryk – wiersz „Miłość szczęśliwa” (VIII Liceum Ogólnokształcące z Oddziałami Dwujęzycznymi im. Marii Curie-Skłodowskiej w Katowicach).

Do sprawozdania dołączono fotografie wykonane przez Tomasza Griessgrabera i Michała Lorencyka.

Z ŻAŁOBNEJ KARTY

KATARZYNA HERICH

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Józefa Lompy w Katowicach

WSPOMNIENIE O JOLI

Tuż przed zamknięciem tego numeru "Dialogów Bibliotecznych" dotarła do nas bardzo smutna wiadomość o śmierci naszej koleżanki – Jolanty Wiechaczek.

Była wyjątkową osobą – pomocną, życzliwą, znaną w bibliotece i w ośrodku metodycznym oraz na Koszutce w Katowicach. Miała serce na dłoni, nie odmawiała pomocy, zawsze można było na nią liczyć.

Jolu, ciężko jest pisać wspomnienie o Tobie, kiedy każda z nas ma nadzieję, że za chwilę wyjdiesz zza regału i zapytasz, w czym możesz nam pomóc.

A Twoja pomoc była zawsze nieoceniona i wszechstronna. Tylko Ty byłaś w stanie znaleźć każdą książkę, której czasami szukałyśmy w magazynie godzinami. Nie raz mówiłyśmy, że "jeśli Jola jej nie znajdzie, to znaczy, że tej książki w ogóle nie ma w bibliotece". Znałaś na pamięć układ Zbiorów Specjalnych i ustawienia książek w magazynach. Żaden Czytelnik nie wyszedł z biblioteki z pustymi rękami – wiedziałaś, jak mu pomóc, gdzie go skierować. O Twoim talencie rękodzielniczym mówili wszyscy. Maszyna do szycia nie kryła przed Tobą tajemnic, wraz z "Akademią Seniora" przygotowywałaś wspaniałe kartki świąteczne, na warsztatach pomagałaś nam skręcać papierowe quillingi, malować niesamowite torby. Przygotowanie wystroju, aranżacja przestrzeni dla naszych

spotkań z okazji "Narodowego Czytania", wywoływały liczne zachwyty i były szeroko komentowane w otoczeniu. Media społecznościowe znają Twój głos z cyklu „ślonsko godka”, w którym po śląsku, ze swadą, przekomarzałaś się z panem Faustynem. A Twoja miłość do roślin? Ileż to razy przychodziłyśmy z prośbą: „Jolu, ratuj, ten storczyk chyba nie przetrwa!” A Ty spokojnie go ratowałaś, doskonale wiedząc, jak to zrobić.

Wielu z nas pamięta pierwsze chwile w tej bibliotece – i obojętnie, czy byliśmy dopiero studentkami, czy już jej pracownicami – podchodziłaś do nas z taką samą życzliwością i empatią. Nie było dla Ciebie problemów nie do rozwiązania, błędów nie do naprawienia. Zawsze dbałaś o to, żeby komuś powiedzieć coś miłego, poprawić mu humor, pożartować.

Każdy z nas – ale tak naprawdę każdy, bo znali Cię w otoczeniu wszyscy – ma wiele wspomnień, wiele związanych z Tobą historii, można o nich pisać bez końca. Przy każdej towarzyszą nam łzy wzruszenia, wiele wywołuje uśmiech na twarzy.

Mówi się, że nie ma ludzi niezastąpionych, ale tak naprawdę każdy z nas jest niezastąpiony na swój sposób, bo zostaje po nim puste miejsce...

Jolu, w naszych sercach też zostanie puste miejsce, bo już Cię z nami nie ma, ale jednocześnie na zawsze pozostaniesz w naszych myślach, wspomnieniach i w historii biblioteki.

Województwo
Śląskie

Jednostka Oświatowa
Samorządu Województwa Śląskiego